

Bezoek en waardering stadsparken deel II

Onderzoek en Business Intelligence

S.E. Boer, B. Christiaanse
Onderzoek en Business Intelligence (OBI)

December 2017

In opdracht van afdeling Ruimte en Wonen,
Cluster Stadsontwikkeling

© Onderzoek en Business Intelligence (OBI)
Foto's: Jan van der Ploeg

Project: 5147

Telefoon: (010) 267 15 00

E-mail: onderzoek@rotterdam.nl

Website: www.rotterdam.nl/onderzoek

Samenvatting

Achtergrond en aanpak

Dit rapport beschrijft de uitkomsten van het tweede deelonderzoek naar het gebruik en de waardering van groen in de stad; in het bijzonder van de grote stadsparken en de Zevenhuizerplas. Dit onderzoek is uitgevoerd door de onderzoeksafdeling van de gemeente Rotterdam (OBI) in opdracht van cluster Stadsontwikkeling, afdeling Ruimte en Wonen.

Centraal in dit rapport staan de uitkomsten van een bezoekersenquête in de parken die in de zomer van 2017 is afgenomen. Deze uitkomsten zijn aangevuld met gegevens uit de Omnibusenquête 2017, de uitkomsten van een onderzoek onder bezoekers van de Zevenhuizerplas in 2016 en een verkenning van uitingen op sociale-media over de parken. Ook de uitkomsten van een bureau-onderzoek naar het bezoek aan buurtgroenvoorzieningen zijn opgenomen in dit rapport.

Algemeen

In algemene zin kunnen we stellen dat het gebruik van parken na een eerdere afname nu weer is toegenomen en dat bezoekers eigenlijk heel tevreden zijn over de parken.

Na een afname in het bezoek in de stadsparken tussen 2014 en 2016, laat de Omnibusenquête van 2017 weer een toename zien in het aandeel Rotterdammers dat de parken en de Zevenhuizerplas heeft bezocht. In de meeste gevallen is ook de bezoekfrequentie toegenomen. Het voorgaande betekent dat het totale aantal geschatte bezoeken aan de meeste parken en de Zevenhuizerplas in 2017 behoorlijk wat hoger ligt dan in de jaren ervoor. De parken worden het meest in het weekend en in de middag bezocht en (niet erg verwonderlijk) bij mooi weer. De grootste groep bezoekers verblijft tussen de één en drie uur in het park; de gemiddelde verblijfsduur ligt tussen de 2u25min (Het Park) en 2u59min (Vroesepark). De parken worden vooral gebruikt om te wandelen, tot rust te komen, van het groen te genieten, om er even uit te zijn en om “te chillen”. Wat van deze zaken de meest geliefde bezigheid is, verschilt een beetje van park tot park. Wat opvalt is dat een vrij kleine groep aangeeft het park te bezoeken om de hond uit te laten (hoogstens 10%). Rotterdammers die aangeven nooit een stadspark te bezoeken geven hiervoor veelal als reden dat ze hun eigen balkon/ (volks) tuin verkiezen. Een derde tot bijna de helft van de bezoekers komt te voet naar het park; een niet onaanzienlijk aandeel (14% tot 26%) komt met de auto.

Bezoekers beschouwen de parken vooral als een plek om even tot rust te komen. Men associeert de parken vooral met “rust”, “vrijheid” en “ontspanning”. Bezoekers geven alle vier de parken (Het Kralingse Bos, Het Park, het Vroesepark en het Zuiderpark) een rapportcijfer van een 7,7 of 7,8. Men is over het algemeen erg tevreden over de toegankelijkheid van de parken, maar wat minder over de voorzieningen om te eten en te drinken. Gevraagd naar mogelijke verbeterpunten wordt ook het vaakst “meer horeca” genoemd. Wat de meerderheid dan graag zou willen? Een frietkraam of loempiakraam. Ook valt op dat meer dan de helft van de bezoekers stilte in het park niet (erg) belangrijk zegt te vinden.

Het Kralingse Bos

Het Kralingse Bos blijft het meest populaire park. Net als in 2016 bezocht bijna de helft (46%) van de Rotterdammers dit park het afgelopen jaar. Wel is de gemiddelde bezoekfrequentie iets afgenomen waardoor het totale aantal geschatte bezoeken aan het park in 2017 met ongeveer 200.000 is afgenomen ten opzichte van 2016. Net als de andere parken bezoekt men het Kralingse Bos bij voorkeur in het weekend (42%) en in de middag (36%). Het Kralingse Bos kent met 51% het hoogste percentage (bijna) dagelijkse bezoekers in de zomer. Men bezoekt het Kralingse Bos het meest om te

wandelen (70%), om tot rust te komen (66%) en om van het groen te genieten (64%). In vergelijking met de andere parken vinden veel bezoekers de afbeelding waarop er veel mensen in het park zijn, illustratief voor het park. Bij het Kralingse Bos valt op dat ruim een kwart van de bezoekers (26%) met de auto naar het park komt. Dit is beduidend meer dan bij de andere parken. Het Kralingse Bos krijgt een algemeen rapportcijfer van een 7,7 met het hoogste cijfer voor de toegankelijkheid (7,7) en het laagste cijfer voor voorzieningen om te eten en te drinken (6,4). Beter onderhoud en meer horeca worden het vaakst genoemd als verbeterpunten voor dit park. (Ruim) de helft van de bezoekers zou een frietkraam (56%) of een loempiakraam (49%) in dit park verwelkomen.

Het Park

Tussen 2016 en 2017 nam het aandeel Rotterdammers dat Het Park bezocht toe van 31% naar 39%. Ook de gemiddelde bezoekfrequentie nam toe. Gevolg is dat het totale geschatte aantal bezoeken aan het park in deze periode bijna verdubbelde. Net als de andere parken bezoekt men dit park bij voorkeur in het weekend (54%) en in de middag (39%). De gemiddelde verblijfsduur van bezoekers aan dit park is met 2u25min het kortst. Het Park wordt het meest bezocht om “te chillen” (66%), er even uit te zijn/ te wandelen (53%) en om van het groen te genieten (46%). In vergelijking met de andere parken zouden veel bezoekers Het Park liever rustiger zien. Van alle parken krijgt Het Park het hoogste algemene rapportcijfer (7,8), met de hoogste cijfers voor toegankelijkheid en inrichting (7,9) en het laagste cijfer voor voorzieningen om te eten en te drinken (7,0). Voor Het Park worden het vaakst meer horeca gewenst (16%), meer speelmogelijkheden (7%) en meer festivals en evenementen (7%). Anders dan bij de andere parken ziet men bij dit park op het gebied van eten en drinken het liefst (een) foodtruck(s) met alternatieve hapjes/ drankjes (39%) en een watertappunt (31%). Een relatief groot deel van de bezoekers van Het Park geeft aan wel eens overlast van andere bezoekers te ervaren (40%). In de meeste gevallen gaat het om lawaai van anderen (8%) en rook van barbecues (7%).

Het Vroesepark

Het aandeel Rotterdammers dat het afgelopen jaar het Vroesepark heeft bezocht is toegenomen van 14% in 2016 tot 21% in 2017. Ook de gemiddelde bezoekfrequentie is flink toegenomen waardoor het totale geschatte aantal bezoeken aan het park meer dan verdubbeld is van bijna 400.000 in 2016 tot ruim 1,1 miljoen. Nog meer dan de andere parken wordt het Vroesepark vooral in het weekend (71%) en in de middag (66%) bezocht. Een flink aandeel van de bezoekers, bezoekt het park in de zomer (bijna) dagelijks (41%). Met bijna drie uur is de gemiddelde verblijfsduur van bezoekers in het Vroesepark, het hoogst van alle parken. Naast dat men dit park gebruikt om tot rust te komen (70%) en van het groen te genieten (68%), komt ook ruim de helft naar dit park om er even uit te zijn of om “te chillen”. Dit park wordt volgens de Omnibusenquête vaak bezocht om samen te zijn met anderen (46%). Meer dan andere parken hebben stadsparken voor bezoekers van het Vroesepark de functie van “een plek voor gezelligheid” (49%). Men ziet het park liever ook drukker dan men het ervaart. Het Vroesepark krijgt een algemeen rapportcijfer van een 7,7, met het hoogste cijfers voor de sfeer, ligging, wat er te doen is, bewegwijzering en veiligheid (7,5). Het laagste cijfer is voor voorzieningen om te eten en drinken (6,6). Horeca en veiligheid worden het vaakst genoemd als verbeterpunten (14% en 8%). Ruim de helft van de bezoekers (52%) zou een loempiakraam in het Vroesepark verwelkomen.

Het Zuiderpark

Ook bij het Zuiderpark is sprake van een lichte stijging in het aandeel Rotterdammers dat het afgelopen jaar het park bezocht (van 18% naar 21%). Omdat tegelijkertijd de gemiddelde bezoekfrequentie iets toenam, ligt het geschatte aantal bezoeken hoger dan in 2016.

De voorkeur om parken in het weekend te bezoeken is bij het Zuiderpark minder nadrukkelijk zichtbaar (39%); zo'n 37% geeft aan dit park niet op een vast moment te bezoeken. Wel bezoekt men dit park, net als de andere parken, het liefst in de middag (47%). Net als de andere parken wordt het Zuiderpark vooral gebruikt om een wandelingetje te maken (61%), van het groen te genieten (55%) en om tot rust te komen (47%). Verder komt ruim een kwart van de bezoekers (26%) naar het park om te sporten. In vergelijking met de andere parken ziet een groot deel van de bezoekers het park liever drukker dan dat ze het ervaren. Het Zuiderpark krijgt een algemeen rapportcijfer van 7,7 met de hoogste cijfers voor de toegankelijkheid en de sfeer (7,7). De voorzieningen om te eten en drinken krijgen een onvoldoende (5,2). Dit is de enige onvoldoende die is uitgedeeld voor (kenmerken) van de parken. Dit is ook het meest genoemde verbeterpunt van dit park (17%). Ook hier wil men graag een frietkraam (68%) of een loempiakraam (56%).

Zevenhuizerplas

Uit gegevens van de Omnibusenquête blijkt dat het aandeel bezoekers aan de Zevenhuizerplas met 17% in 2017 nagenoeg gelijk gebleven is aan de jaren ervoor. Omdat er wel een flinke stijging is in de gemiddelde bezoekfrequentie van het strand, ligt het totaal geschatte aantal bezoeken behoorlijk wat hoger dan in 2016 (zo'n 1,5 miljoen versus 900.000). Rotterdammers die van alle groengebieden de Zevenhuizerplas het vaakst bezoeken doen dit veelal om een wandelingetje te maken of om even buiten te zijn (72%). Uit het onderzoek naar de Zevenhuizerplas onder het Digitaal Stadspanel Rotterdam komt naar voren dat bezoekers vooral tevreden zijn met de bereikbaarheid van het strand met het openbaar vervoer (gemiddeld rapportcijfer 8) en minder tevreden zijn over de toilet- en douchevoorzieningen (gemiddelde rapportcijfers 5,9 en 5,4). De grootste obstakels om het strand te bezoeken zijn de afstand die moet worden afgelegd om het strand te bereiken (46%) en de sfeer (20%). Zowel onder panelleden als met een bezoekersenquête op het strand is geïnventariseerd welke extra voorzieningen men graag zou zien op het strand en welke voorzieningen juist niet. De antwoorden van beide groepen lopen behoorlijk uiteen. Overeenstemming is er wel over het feit dat het toelaten van honden op het strand en het aanleggen van barbecueplekken niet wenselijk zijn.

Buurtgroen

Bureau-onderzoek heeft geen aanleiding gegeven om aan te nemen dat er sprake is van een algemene afname in het bezoek aan buurtgroenvoorzieningen, zoals in Rotterdam het geval lijkt te zijn. Interessant is dat de gemeente Amsterdam in de periode tussen 2008-2013 juist een toename constateert in het bezoek aan buurtgroen. Bij de andere grote gemeenten ontbreken trendgegevens over het bezoek aan deze voorzieningen.

Wel geven geraadpleegde informanten aan zich iets bij het verschijnsel te kunnen voorstellen. Men herkent trends die er mogelijk toe bijdragen dat buurtgroen minder aantrekkelijk wordt, zoals een toename in digitalisering, langere schooldagen/ toename in buitenschoolse opvang en drukker ouders. Dit zijn ontwikkelingen die ook naar voren komen uit de gevonden literatuur.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	4
1 Aanleiding.....	8
2 Aanpak	9
2.1 Veldonderzoek	9
2.2 Omnibusenquête.....	11
2.3 Sociale-media onderzoek	11
2.4 Bureau-onderzoek	11
2.5 Leeswijzer	12
3 Resultaten	14
3.1 Bezoek stadsparken	14
3.1.1 Het aandeel Rotterdammers dat de stadsparken bezoekt.....	14
3.1.2 Bezoekfrequentie en geschat aantal Rotterdammers dat de stadsparken bezoekt	15
3.1.3 Momenten parkbezoek.....	16
3.1.4 Frequentie en duur parkbezoek	17
3.1.5 Meest gebruikte/bezochte locaties in het park.....	19
3.1.6 Redenen voor bezoek, redenen voor niet (vaker) bezoeken.....	23
3.1.7 Reizen naar het park en afgelegde afstanden	27
3.2 Beleving stadsparken.....	31
3.2.1 Functie stadspark voor de bezoeker en beleving	31
3.2.2 Beoordeling (kenmerken) van het park	33
3.2.3 Ervaren overlast in het park	39
3.2.4 Imago/associaties met het park	40
3.2.5 Imago/beleving van de park in de media	42
3.3 Bezoekersonderzoek Zevenhuizerplas.....	43
3.3.1 Bezoek aan de Zevenhuizerplas.....	43
3.3.2 Beoordeling voorzieningen van de Zevenhuizerplas	44
3.3.3 Redenen voor het niet bezoeken van de Zevenhuizerplas.....	45
3.3.4 Wensen bezoekers Zevenhuizerplas	46
3.4 Bezoek aan buurtgroen.....	49
Bijlage I Overzicht afnamemomenten bezoekersenquête parken 2017.....	51
Bijlage II Vragenlijst & observatieschema bezoekersenquête parken 2017	52
Bijlage III Benaderde organisaties verkenning afname bezoek buurtgroen en mogelijke oorzaken	60
Bijlage IV Literatuur verkenning afname bezoek buurtgroen	61
Bijlage V Percentages en significantie	62
Bijlage VI Verbeterpunten per aspect per park	63
Bijlage VII Coosto zoekresultaten per park	65

1 Aanleiding

Dit rapport maakt deel uit van een onderzoek naar het gebruik en de waardering van groen in de stad; in het bijzonder van de grote stadsparken en de Zevenhuizerplas. De uitkomsten van dit onderzoek wil Cluster Stadsontwikkeling, afdeling Ruimte en Wonen gebruiken om het nieuwe college (dat in 2018 aantreedt) onderbouwd te kunnen adviseren over groenbeleid.

In een eerder deelrapport zijn bestaande enquêtegegevens gebundeld die inzicht gaven in een deel van de vragen waarop de opdrachtgever antwoord wil hebben. Dit tweede deelrapport behandelt de uitkomsten van aanvullend onderzoek dat nodig was om ook de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden die in deel één onderbelicht zijn gebleven. De vier methoden die we hebben gebruikt voor dit aanvullende onderzoek lichten we in het volgende hoofdstuk toe.

2 Aanpak

2.1 Veldonderzoek

Een veldwerkbureau heeft van zaterdag 17 juni t/m maandag 17 juli 2017 enquêtes afgenomen onder bezoekers van de vier grote stadsparken in Rotterdam: het Kralingse Bos, Het Park, het Vroesepark en het Zuiderpark¹.

De opdrachtgever was vooral geïnteresseerd in de beleving van reguliere parkbezoekers (geen festivalgangers) op de momenten dat de parken het meest gebruikt worden. Daarom hebben de enquêtes plaatsgevonden in de zomerperiode en zoveel mogelijk bij mooi weer. Om een breed spectrum aan bezoekers te treffen, was het de bedoeling om de enquêtes verspreid te laten plaatsvinden over verschillende dagen in de week en op verschillende momenten van de dag. Omdat het weer in de afnamemaanden vaak tegenviel op de doordeweekse dagen hebben de afnames helaas overwegend in het weekend plaatsgevonden. In bijlage I is een overzicht opgenomen van de dagen en dagdelen waarop is geënkquêteerd. Het is gelukt om het beoogde aantal van 200 respondenten per park te halen; in totaal is de enquête 803 keer volledig afgenomen en is een respons gehaald van 80%. Dit betekent dat vier op de vijf bezoekers die benaderd zijn voor deelname aan de enquête, hiermee hebben ingestemd. Als dank voor deelname ontvingen deelnemers een sleutelhanger met zonnebrandcrème (zie tabel 2.1 voor de respons per park).

Tabel 2.1 Respons veldonderzoek in de stadsparken zomer 2017

		Ochtend	Middag	Avond	Totaal
Kralingse Bos	Benaderd	n=64	n=134	n=54	n=252
	Deelname	n=51	n=107	n=42	n=200
	Respons	80%	80%	78%	79%
Het Park	Benaderd	n=79	n=118	n=61	n=258
	Deelname	n=56	n=98	n=46	n=200
	Respons	71%	83%	75%	78%
Vroesepark	Benaderd	n=49	n=122	n=74	n=245
	Deelname	n=40	n=106	n=53	n=199
	Respons	82%	87%	77%	81%
Zuiderpark	Benaderd	n=52	n=142	n=57	n=251
	Deelname	n=43	n=117	n=44	n=204
	Respons	83%	82%	77%	81%
Totaal	Benaderd	n=244	n=516	n=246	n=1006
	Deelname	n=190	n=428	n=185	n=803
	Respons	78%	83%	75%	80%

¹ In verband met de verwachte veranderingen aan het Museumpark door de komst van "het Depot", is dit park buiten beschouwing gelaten. Ook de Zevenhuizerplas is niet meegenomen in het veldonderzoek. De reden hiervoor is dat er in april 2016 op verzoek van het gebied Prins Alexander al vergelijkbaar onderzoek is uitgevoerd onder bezoekers van de Zevenhuizerplas.

Om iets te kunnen zeggen over welke Rotterdammers de parken bezoeken is ook een aantal achtergrondkenmerken vastgelegd; zoals geboortejaar, opleidingsniveau en de werksituatie. Daaruit valt op te maken dat het relatief vaak vrouwen, jongvolwassenen, werkenden en hoogopgeleiden zijn die de parken bezoeken (tabel 2.2).

Aanvullend op de bezoekersenquête hebben er op de dagdelen dat er werd geënkquêteerd observatierondes van een uur (6 rondes per park) plaatsgevonden om vast te leggen met welke activiteiten bezoekers bezig waren. De vragenlijst en observatielijst zijn opgenomen in bijlage II.

Tabel 2.2 Achtergrondkenmerken respondenten veldonderzoek versus de Rotterdamse bevolking

		Kralingse Bos		Het Park		Vroesepark		Zuiderpark		Rotterdam
		n	%	n	%	n	%	n	%	%
Geslacht	Man	47	24%	80	40%	49	25%	68	33%	49% ²
	Vrouw	153	77%	120	60%	150	75%	136	67%	51%
Leeftijd ³	10 tot 20 jaar	20	10%	18	9%	8	4%	17	8%	11%
	20 tot 31 jaar	88	44%	107	54%	105	53%	107	52%	19%
	31 tot 46 jaar	57	29%	54	27%	63	32%	54	26%	21%
	46 tot 66 jaar	20	10%	18	9%	21	11%	18	9%	24%
	66 tot 94 jaar	15	8%	3	2%	2	1%	8	4%	13%
Situatie	Werkend	139	69%	126	63%	162	81%	141	69%	51% ⁴
	Student/scholer	31	16%	57	29%	12	6%	42	21%	10%
	Niet werkend/ gepensioneerd	10	5%	3	2%	2	1%	8	4%	27%
	Werkzoekend	7	4%	6	3%	19	10%	9	4%	12%
	Anders	13	7%	8	4%	4	2%	4	2%	-
Opleidings- niveau	Laag opgeleid	18	9%	12	7%	13	7%	24	12%	37% ⁵
	Middelbaar opgeleid	47	24%	52	26%	41	21%	67	32%	39%
	Hoog opgeleid	135	68%	136	68%	145	73%	113	55%	24%

We zullen de uitkomsten van het eerdere onderzoek onder bezoekers van de Zevenhuizerplas¹, gebruiken om de onderzoeksvragen te beantwoorden met betrekking tot dit gebied. In dit onderzoek is een digitale enquête afgenomen onder een deel van het Rotterdamse stadspanel (ingevuld door 641 respondenten) en zijn 391 bezoekers tijdens een strandbezoek geënkquêteerd. Meer informatie over dit onderzoek is te vinden in de *Feitenkaart Nesselande Strand* (Rhee, van M., 2016).

Omdat de vraagstelling en de methoden van dit onderzoek verschillen van ons eigen onderzoek zijn de resultaten van de Zevenhuizerplas opgenomen in een aparte paragraaf (3.3).

² Bron: BRP 01/01/2016

³ Omdat met de enquête is gevraagd naar geboortejaar kan de exacte leeftijd niet worden bepaald. Daarom bestaat er een overlap tussen de leeftijdscategorieën. Bijvoorbeeld: leeftijd van iemand die geboren is in 1997 kan 19 of 20 zijn. Iemand met dit geboortejaar valt in de eerste categorie. Iemand met geboortejaar 1996 kan 20 of 21 zijn en valt daarmee in de tweede categorie. Voor het bepalen van de % van de Rotterdamse bevolking zijn daarom de helft van de 20 jarigen bij de eerste categorie gerekend en de helft bij de twee categorie.

⁴ Bron: CBS peildatum 01/10/ 2015

⁵ CBS Statline: peildatum 01/10/ 2014

2.2 Omnibusenquête

De afdeling Onderzoek en Business Intelligence voert jaarlijks in het begin van het jaar een Omnibusenquête uit onder Rotterdammers (parkbezoekers en niet parkbezoekers) van 16 tot en met 85 jaar. Dit is een schriftelijke enquête (die desgewenst ook digitaal kan worden ingevuld) waarmee de Rotterdamse bevolking wordt bevraagd over uiteenlopende thema's. Welke onderwerpen aan bod komen in deze enquête wordt jaarlijks in overleg met andere gemeentelijke afdelingen bepaald. We hebben gebruik gemaakt van dit instrument om vragen mee te nemen die niet geschikt waren voor het veldonderzoek. Bijvoorbeeld de vraag waarom men niet (vaker) een stadspark bezoekt. Ook hebben we de Omnibusenquête gebruikt om de belangrijkste vragen voor het onderzoek te kunnen voorleggen aan een grotere groep. Deze vragen zijn dus meegenomen in het veldonderzoek in de parken én in de Omnibusenquête. Bijvoorbeeld de vragen over redenen om de stadsparken te bezoeken en suggesties te doen hoe de stadsparken aantrekkelijker gemaakt kunnen worden.

In totaal zijn in de B-vragenlijst van de Omnibusenquête 5 vragen meegenomen over Rotterdamse stadsparken en de Zevenhuizerplas. De respons op deze vragenlijst was 23% (n=821) wat wordt beschouwd als redelijk voor het type vragenlijst. Meer methodologische informatie over de Omnibusenquête is te vinden in de *Notitie Enquêteverantwoording* (Graaf de P., 2017)⁶.

2.3 Sociale-media onderzoek

Met behulp van een sociale media tool, Coosto, is gezocht naar berichten over de specifieke parken op verschillende nieuwssites en sociale media. Coosto geeft nadat je een zoekopdracht hebt ingevoerd een grafiek weer, met hierin de activiteit en het sentiment. Ook geeft Coosto trending topics, bedoeld om een kort, thematisch overzicht te bieden van belangwekkende onderwerpen in de geselecteerde periode. Met media-reach geeft Coosto aan hoeveel mensen, via welke kanalen zijn bereikt. Coosto genereert automatisch berichten. Hierdoor kan de waarde van het sentiment, mede door een groot bereik van een bericht, worden overschat en terwijl het weinig invloed heeft op beleving en imago van een park (bijvoorbeeld een bericht over aan het in het water vallen van een belangrijk onderdeel van de CHIO in het Kralingse Bos).

2.4 Bureau-onderzoek

Uit eerder Rotterdams enquêteonderzoek lijkt er sprake te zijn van een afname in het bezoek aan buurtgroenvoorzieningen. Dit riep bij de opdrachtgever de vraag op of dit verschijnsel zich ook ergens anders manifesteert en welke mogelijke oorzaken hiervoor aan te wijzen zijn. We hebben beide vragen voorgelegd aan de drie andere grote gemeenten (Amsterdam, Den Haag en Utrecht), de VNG en diverse landelijke organisaties die zich bezighouden met kleinschalige groenvoorzieningen in de woonwijk. Van de 11 organisaties die we beide bovenstaande vragen per email hebben voorgelegd hebben er 6 een inhoudelijke reactie gegeven (zie bijlage III).

⁶ Deze notitie is op te vragen bij OBI.

Verder heeft een medewerker van het informatie- en documentatiecentrum van MO in Google Scholar en sEURch gezocht naar de voor deze vraag relevante (onderzoeks)literatuur. De volgende zoektermen zijn gebruikt:

*("gebruiksgroen" OR "kleine parken" OR "buurtparken" OR "wijkparken" OR speelvoorzieningen")
AND (bezoek OR waardering OR gebruik OR teruglopend)
(("public green areas"OR "urban parks") AND questionnaires)) AND Dutch*

Dit leverde ongeveer 150 titels (en samenvattingen) op van boeken, wetenschappelijk artikelen, rapporten en krantenartikelen waarvan uiteindelijk 8 referenties enigszins relevant bleken (bijlage IV).

2.5 Leeswijzer

In de volgende paragrafen bespreken we achtereenvolgens hoe de parken worden bezocht en gebruikt en hoe men de parken beleeft. Daarna volgt een hoofdstuk met de afzonderlijke resultaten van het onderzoek onder bezoekers van de Zevenhuizerplas. We besluiten met de uitkomsten van ons bureauonderzoek naar kleinschalige groenvoorzieningen in de buurt. Omdat we gebruik maken van diverse bronnen staat in de tekst en bij de tabellen en figuren expliciet vermeld waar de gegevens vandaan komen.

Interpretatie van de percentages

Zoals reeds genoemd hebben tegen de bedoeling in vrijwel alle interviews in de weekenden plaatsgevonden. Het is dan bijvoorbeeld niet verwonderlijk dat de meerderheid van de bezoekers aangeeft de parken het liefst in het weekend te bezoeken en dat slechts een klein deel van de bezoekers het park zegt te gebruiken om de lunchpauze door te brengen. Bij het lezen van dit rapport is het dus belangrijk in gedachten te houden dat de uitkomsten hoofdzakelijk gelden voor de weekendbezoekers.

De gevonden percentages geven een schatting van de werkelijkheid. Door toeval kunnen schattingen en de werkelijke waarden van elkaar verschillen. Als voorbeeld: als we bij een steekproefomvang van 200 een waarde van 50% vinden kunnen we ervan uitgaan dat de werkelijke waarde in de populatie zich met 95% zekerheid bevindt tussen de $50\% \pm 7\%$, dus tussen de 43% en 57% (gangbaar is een marge van $\pm 5\%$). Een uitgebreidere uitleg hiervan is te vinden in bijlage V.

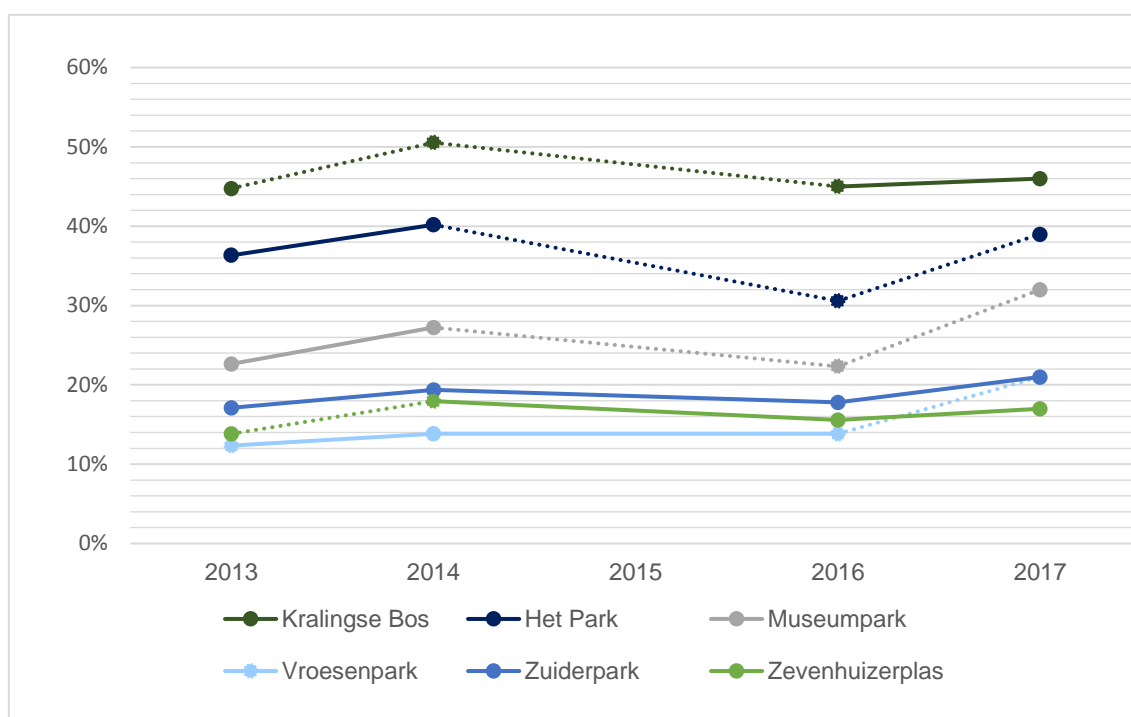

3 Resultaten

3.1 Bezoek stadsparken

3.1.1 Het aandeel Rotterdammers dat de stadsparken bezoekt

Waar er tussen 2014 en 2016 nog sprake was van een afname in het aandeel Rotterdammers dat de parken bezocht is er in 2017 weer een toename zichtbaar. Vooral het aandeel Rotterdammers dat het Museumpark en Het Park bezocht nam toe (van 22% tot 32% en van 31% naar 39%). Ook bij het Vroesepark is er een toename (van 14% naar 21%). Op één staat nog steeds het Kralingse Bos. Bijna de helft (46%) bezocht dit park de 12 maanden voorafgaand aan het onderzoek (figuur 3.3.1).

Figuur 3.1.1 Aandeel Rotterdammers dat de afgelopen 12 maanden de parken bezoekt (Omnibusenquête)

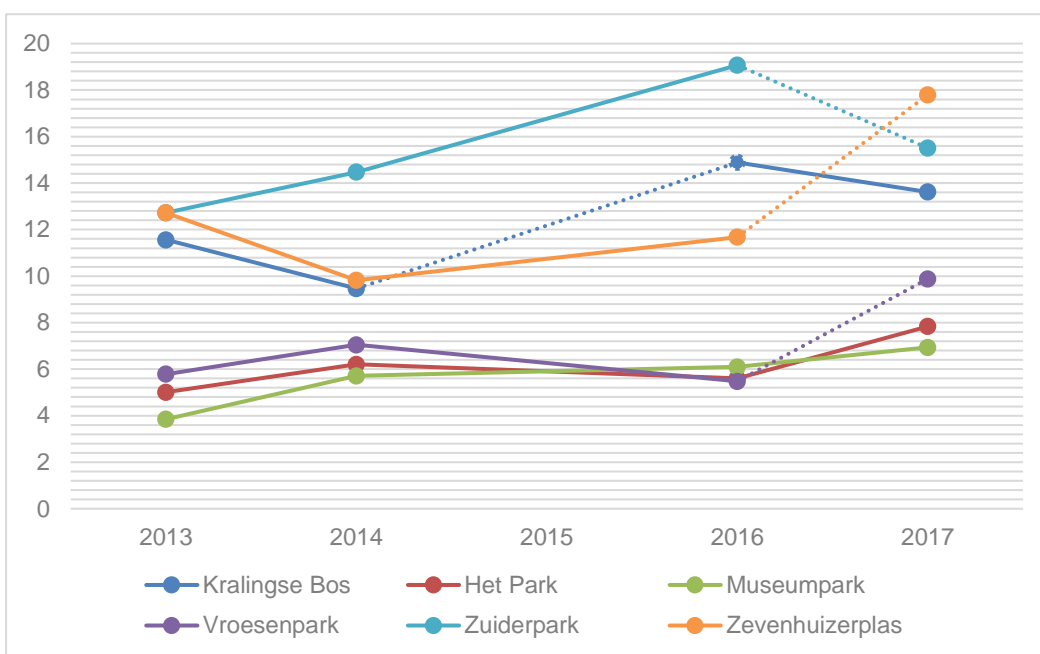
Naast het meest populaire park, noemt men het Kralingse Bos ook het vaakst als het meest bezochte park (32%, zie tabel 3.3.1). Ongeveer 1 op de 5 Rotterdammers heeft helemaal geen stadsparken bezocht in het afgelopen jaar. In paragraaf 3.1.7 gaan we verder in op de redenen hiervoor.

Tabel 3.1.1 Meest bezochte park (Omnibusenquête 2017)

	Meest bezocht
Geen van de parken	22%
Kralingse Bos	32%
Het Park	13%
Museumpark	9%
Vroesepark	10%
Zuiderpark	14%
Zevenhuizerplas	9%

3.1.2 Bezoekfrequentie en geschat aantal Rotterdammers dat de stadsparken bezoekt

Zoals al beschreven in het eerste rapport zegt het aandeel bezoekers niet zo veel over het aantal bezoekers per park. De bezoekfrequentie van bezoekers van vooral het Vroesepark en de Zevenhuizerplas is in 2017 flink gestegen (figuur 3.1.2). Voor het Zuiderpark is de gemiddelde bezoekfrequentie in 2017 weer gedaald ten opzichte van 2016.

Figuur 3.1.2 Gemiddeld aantal bezoeken per bezoeker aan de parken en de Zevenhuizerplas (Omnibusenquête)

Het gaat dus om de combinatie van het aandeel bezoekers en de bezoekfrequentie. Het geschatte aantal bezoeken aan de parken is voor alle parken (flink) gestegen, behalve voor het Kralingse Bos. (tabel 3.1.2)

Tabel 3.1.2 Geschatte bezoekersaantallen parken en de Zevenhuizerplas (Omnibusenquête)⁷

	2013	2014	2016	2017
Kralingse Bos	±2.500.000	±2.400.000	±3.400.000	±3.200.000
Het Park	±900.000	±1.200.000	±900.000	±1.600.000
Museumpark	±400.000	±800.000	±700.000	±1.200.000
Vroesepark	±400.000	±500.000	±400.000	±1.100.000
Zuiderpark	±1.100.000	±1.400.000	±1.700.000	±1.800.000
Zevenhuizerplas	±900.000	±900.000	±900.000	±1.600.000

⁷ Hierbij wordt niet gerekend met het gemiddeld aantal bezoeken per bezoeker, maar met het gemiddeld aantal bezoeken per respondent. Een stijging van het aandeel bezoekers kan dus leiden tot een stijging van de gemiddelde bezoekfrequentie onder alle respondenten (ondanks een daling van de bezoekfrequentie onder bezoekers) en dus van het geschatte bezoekersaantal.

3.1.3 Momenten parkbezoek

De parken worden vooral in het weekend bezocht. Het parkbezoek op werkdagen is een stuk lager. Dit is het duidelijkst te zien bij het Vroesepark. Bijna driekwart van de bezoekers (71%) gaat meestal in het weekend naar dit park; slechts 5% bezoekt het park op werkdagen (tabel 3.1.3).

Belangrijk hierbij is om te noemen dat vrijwel alle enquêtes (tegen de bedoeling in) op zaterdagen en zondagen zijn afgenomen en dit naar alle waarschijnlijk doorwerkt in de gegeven antwoorden.

Tabel 3.1.3 Dagen dat men de parken bezoekt (Bezoekersenquête parken, 2017)

	Kralingse Bos		Het Park		Vroesepark		Zuiderpark		Totaal	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
In het weekend	83	42%	108	54%	141	71%	80	39%	412	51%
Als het mij uitkomt	75	38%	66	33%	45	23%	75	37%	261	33%
Op werkdagen	38	19%	19	10%	10	5%	44	22%	111	14%
Anders	4	2%	7	4%	3	2%	5	2%	19	2%

Het meest geliefde moment van de dag om het park te bezoeken is in de middag (tabel 3.1.4). Dit geldt vooral voor het Vroesepark (66%) en in iets mindere mate voor de andere parken. Verder valt op dat Het Park meer dan de andere parken in de avonden bezocht wordt (13%), en het Kralingse Bos en het Zuiderpark meer dan de andere parken in de ochtend worden bezocht (21% en 15%).

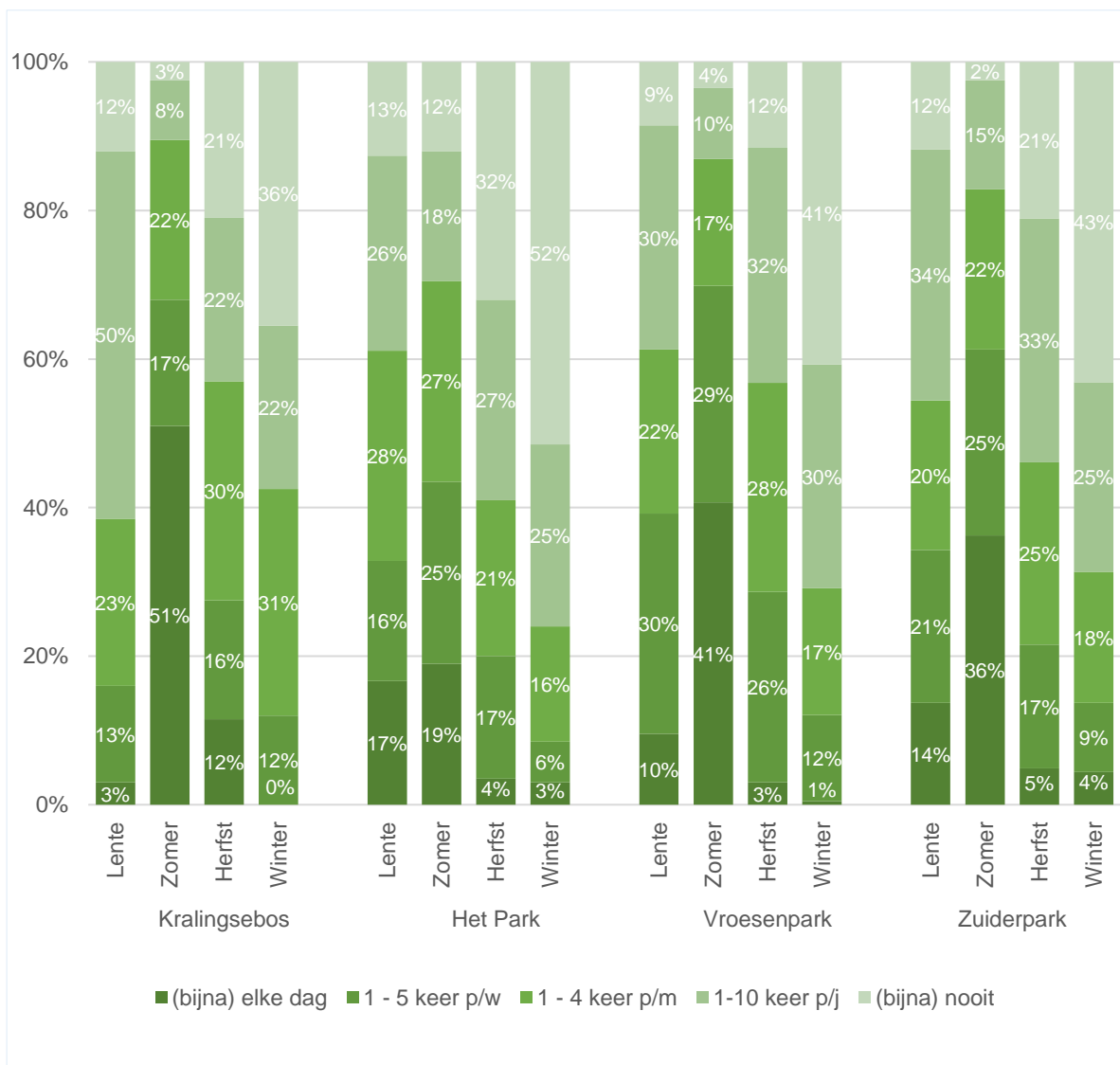
Tabel 3.1.4 Momenten dat men de parken bezoekt (Bezoekersenquête parken, 2017)

	Kralingse Bos		Het Park		Vroesepark		Zuiderpark		Totaal	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
's Ochtends	42	21%	8	4%	7	4%	30	15%	87	11%
Tijdens lunchtijd	23	12%	17	9%	15	8%	12	6%	67	8%
's Middags	71	36%	77	39%	132	66%	95	47%	375	47%
's Avonds	7	4%	26	13%	5	3%	7	3%	45	6%
Geen specifieke tijd van de dag	57	29%	72	36%	40	20%	60	29%	229	29%

Een onevenredig deel van de enquêtes is in de middag afgenomen (56%). We hebben daarom gekeken of het tijdstip waarop de afnames hebben plaatsgevonden samenhangt met de gegeven antwoorden op de vraag op welk moment van de dag men het park bezoekt. Dit lijkt niet het geval. In verhouding geven iets meer mensen die in de ochtend zijn geïnterviewd aan dat zij geen specifiek moment van de dag prefereren voor hun parkbezoek en degenen die 's avonds zijn geïnterviewd geven in verhouding iets vaker aan het park het liefst in de avonds te bezoeken.

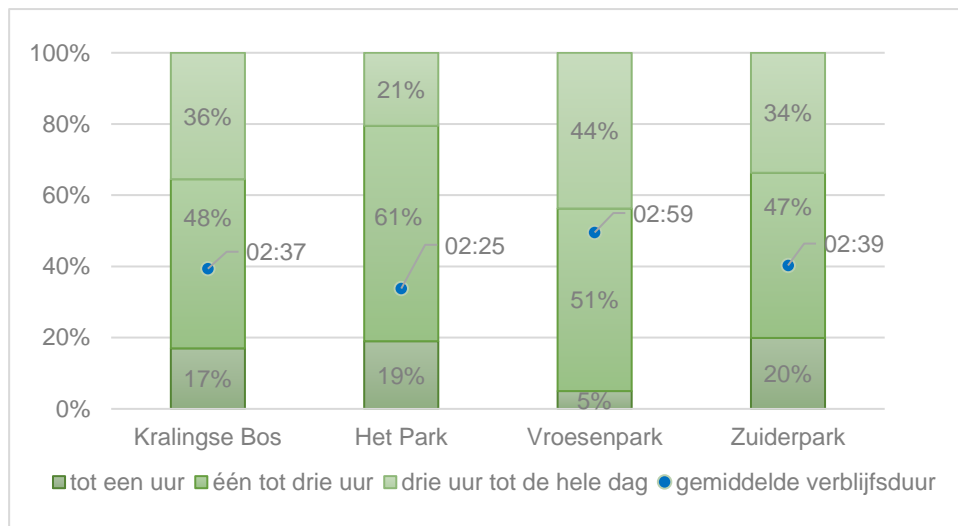
3.1.4 Frequentie en duur parkbezoek

Figuur 3.1.3 geeft weer hoe vaak bezoekers de parken bezoeken in de verschillende seizoenen. Niet erg verwonderlijk is dat de frequentie van het bezoek toeneemt in de lente en de zomer en afneemt in de herfst en de winter. Het Kralingse Bos kent met 51% het hoogste percentage (bijna) dagelijkse bezoekers in de zomer. Het aandeel (bijna) dagelijkse bezoekers in de winter is bij alle parken klein (< 5%). Een aanzienlijke groep (36% tot 52%) bezoekt het park in de winter (bijna) helemaal niet.

Figuur 3.1.3 Frequentie parkbezoek naar jaargetijde (Bezoekersenquête parken, 2017)

De grootste groep bezoekers verblijft tussen de één en drie uur in een park. In het Vroesepark blijft men het langst, gemiddeld drie uur. Het lijkt er op dat het Vroesepark minder dan de andere parken wordt gebruikt om alleen “de hond even uit te laten” of te doorkruisen op weg naar een andere bestemming. Maar 5% blijft korter dan een uur in dit park. Bij de andere parken is dit beduidend anders (figuur 3.1.4).

Figuur 3.1.4 Verblijfsduur in de parken categoriaal en gemiddeld (Bezoekersenquête parken, 2017)

3.1.5 Meest gebruikte/bezochte locaties in het park

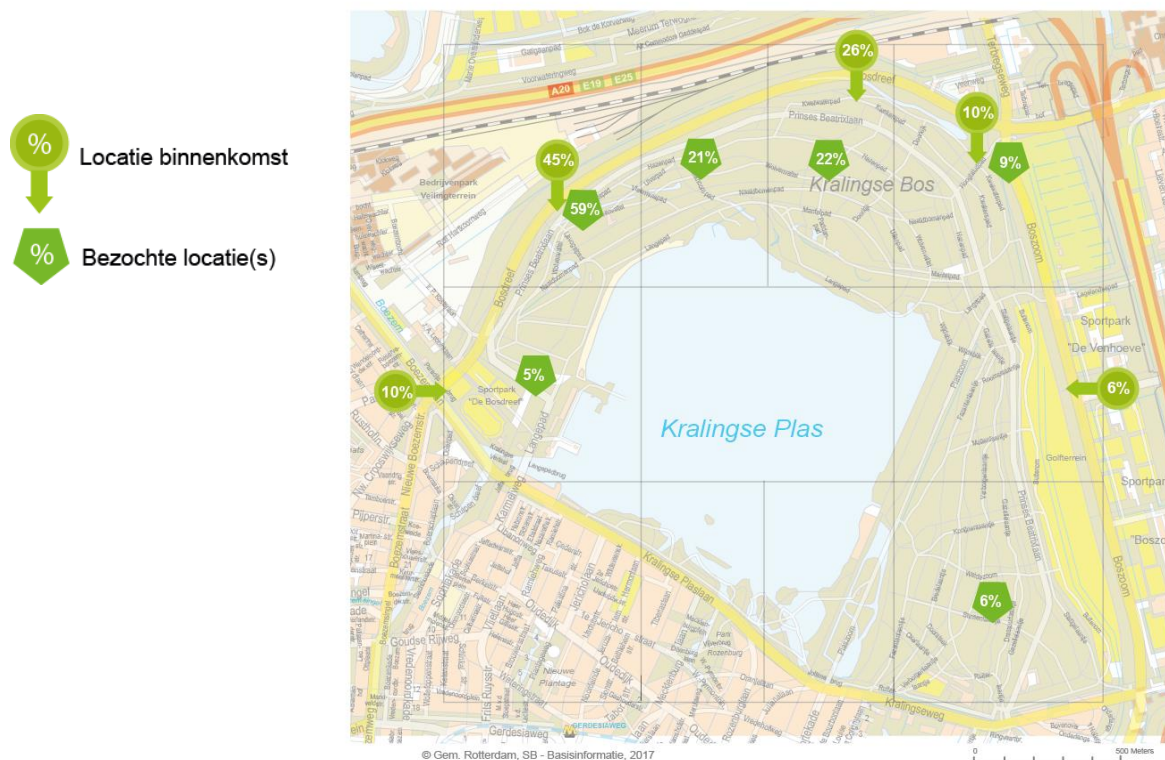
Aan bezoekers is gevraagd om op een gerasterde plattegrond aan te geven waar zij die dag het park zijn binnengekomen en welke locaties (maximaal 3) in het park zij hebben bezocht of van plan waren te bezoeken. De uitkomsten hiervan zijn uitgezet op de plattegronden op deze en de volgende pagina's en geven een globaal idee van de meest gebruikte plaatsen in het park (percentages lager dan 5% zijn niet weergegeven). Voor het op een betrouwbare manier in kaart brengen van bezoekersdichtheden is deze methode echter ongeschikt en kan een meting met behulp van wifi-meetpunten worden overwogen.

Kralingse Bos

Relatief veel bezoekers van het Kralingse Bos zeggen het park te zijn ingekomen via noordwestelijke kant (45%) en slechts een kleine groep is via de Boezemlaan/Bosdreef is gekomen (10%). Vrijwel niemand zegt via de Kralingseweg te zijn binnengekomen (figuur 3.1.5).

Bezoekers konden op het kaartje aangeven welke plekken zij hadden bezocht of nog zouden gaan bezoeken. De plek waar de meeste mensen verblijven blijkt ook de plek te zijn waar mensen zeggen te zijn binnengekomen (noordwestkant; 59%), gevolgd door de hele strook aan de noordkant van het park (43%). Weinigen geven aan de oostkant van het park te hebben bezocht (6%). Dit geldt ook voor de westkant waar de barbecuezone is en het strandje begint (5%). Van de bezoekers geeft 4% aan alleen een wandelingetje te maken en nergens langere tijd te blijven.

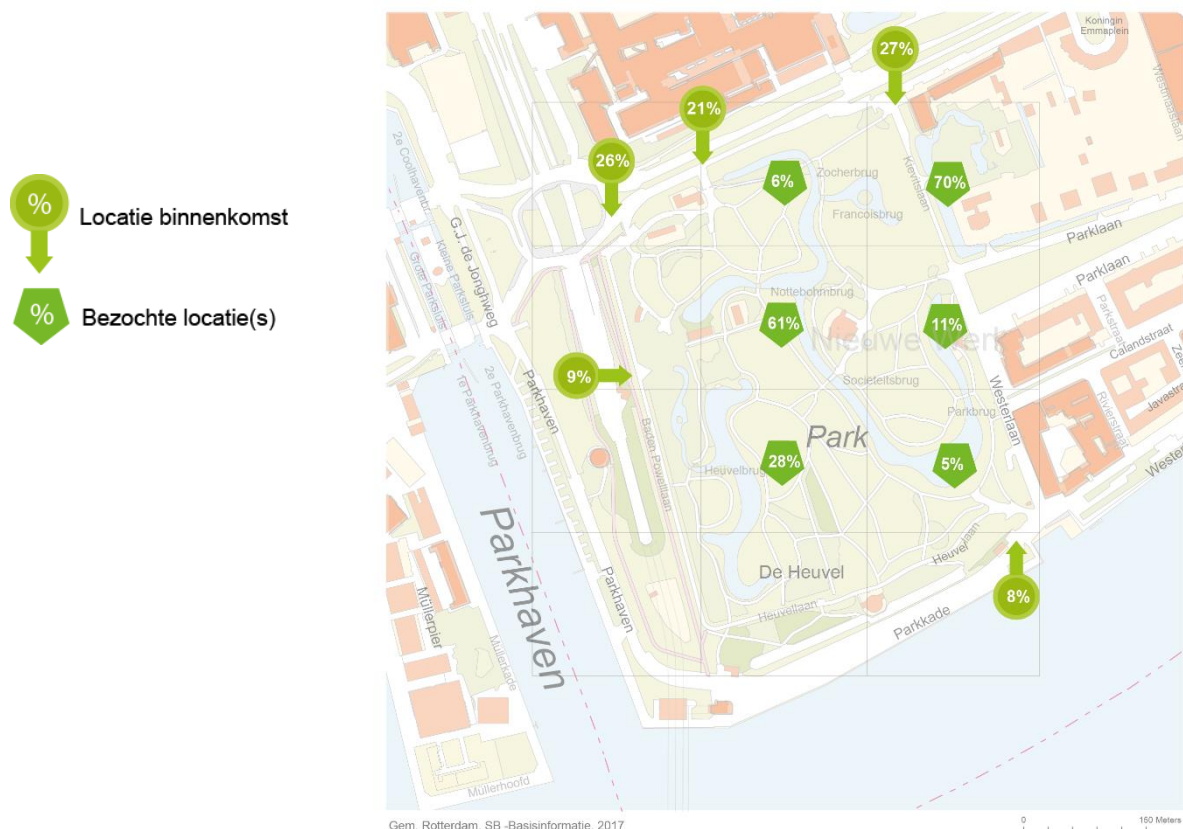
Het is denkbaar dat deze uitkomsten geen goed beeld geven van de werkelijke situatie (hoewel we het ook niet kunnen uitsluiten). Het lijkt bijvoorbeeld onwaarschijnlijk dat zo weinig mensen het park binnenkomen zijn via de Kralingseweg, een grote doorgaande weg aan de kant de stad. Ondanks dat de medewerkers van het veldwerkbureau specifiek geïnstrueerd zijn zich regelmatig te verplaatsen over het park zodat respondenten verspreid over het hele park zouden worden geïnterviewd, is niet goed achteraf te controleren of dit daadwerkelijk is gebeurd. Als bepaalde gebieden niet of onvoldoende zijn meegenomen dan zou dit de enigszins onlogische uitkomsten kunnen verklaren.

Figuur 3.1.5 Plaats van binnenkomst en bezochte locaties op het moment van afname (Bezoekersenquête parken, 2017)

Het Park

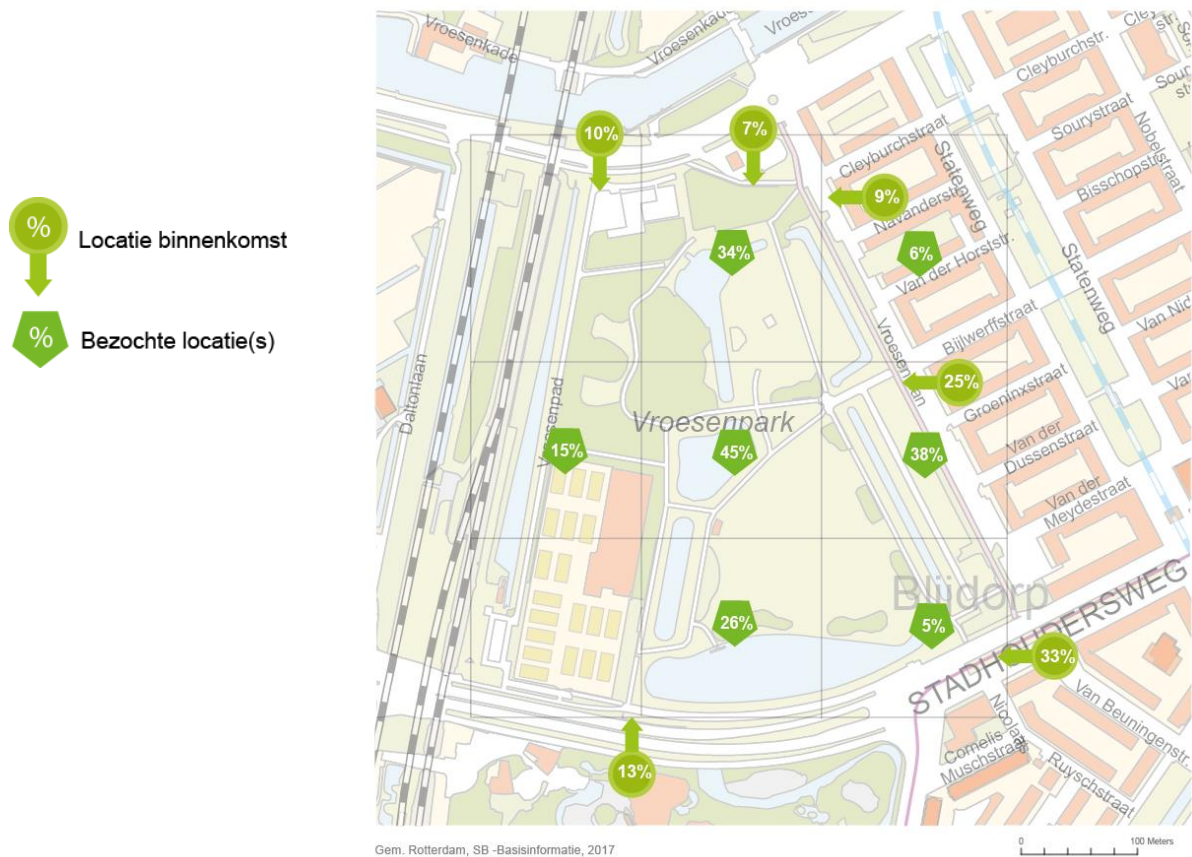
Driekwart van de bezoekers (74%) komt dit park binnen via de noordkant waarvan een gelijk aandeel vanuit de noordoost en noordwest kant (figuur 3.1.6). Een beetje verrassend is dat ruim twee derde (70%) aangeeft in de noordoostelijke hoek te verblijven, omdat dit gebied zich dicht bij een drukke weg bevindt en daar geen specifieke voorzieningen zijn. Ook een meerderheid van de bezoekers (61%) verblijft in het midden van het park, dit is het gebied waar zich diverse horecagelegenheden bevinden. Eén op de tien bezoekers maakt alleen een wandelingetje door het park.

Figuur 3.1.6 Plaats van binnenkomst en bezochte locaties op het moment van afname (Bezoekersenquête parken, 2017)

Vroesenpark

De zuidoostkant van dit park lijkt de meest gebruikte entree te zijn (33%). Dit is niet zo verwonderlijk omdat deze hoek grenst aan de woonwijken aan de oostkant en aan de overkant van de Stadhoudersweg (figuur 3.1.7). Het centrum van het park wordt met 45% het meest bezocht, gevolgd door de daaraan grenzende gebieden aan de oostkant (38%) en noordkant (34%). Meer dan in andere parken zijn er in dit park bezoekers die niet in het park blijven maar er alleen even een wandelingetje maken (16%).

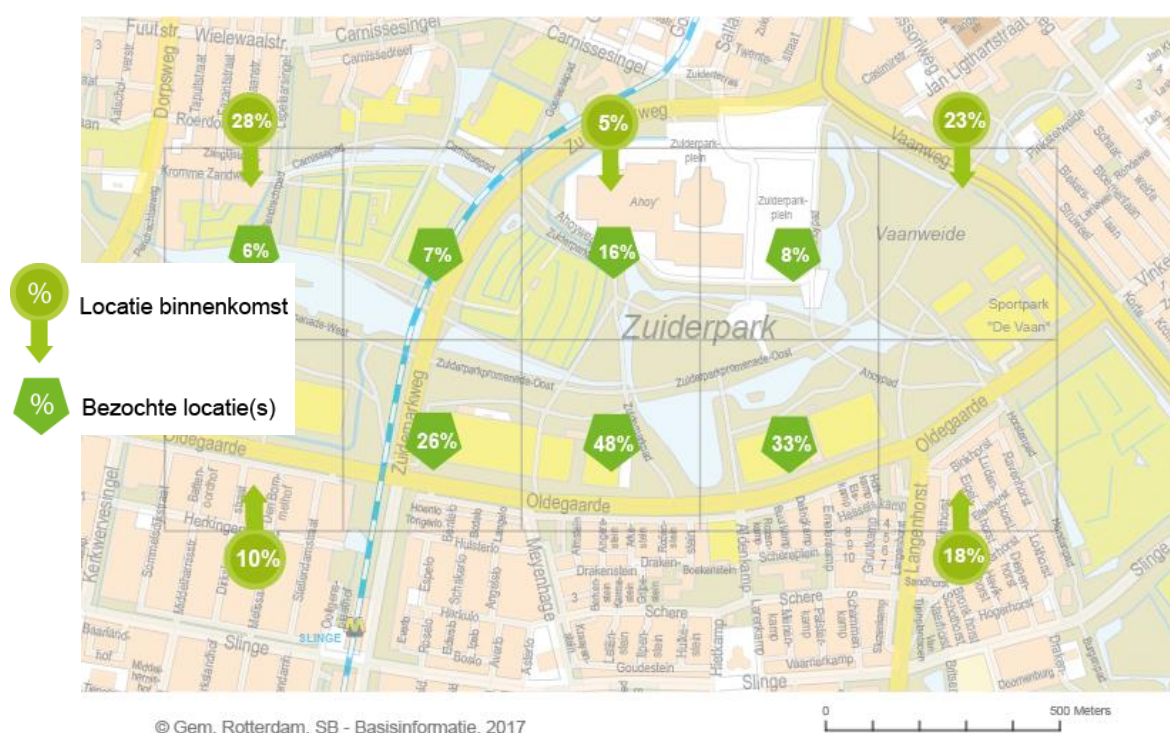

Figuur 3.1.7 Plaats van binnenkomst en bezochte locaties op het moment van afname (Bezoekersenquête parken, 2017)

Zuiderpark

Hoewel over het algemeen iets meer mensen het Zuiderpark vanaf de noordkant zijn binnen gekomen, is de best bezochte juist het zuidelijk deel van het park (figuur 3.1.8).

Dit is niet zo verwonderlijk omdat hier ook de meeste voorzieningen zijn. Naast het Avonturenpoint, waar je allerlei buitensport-materialen kunt huren zijn er de kunstgras-velden, een basketbalveld, een handbalveld, 4 tennisbanen, twee padelbanen, een skate-heuvel, een freerunparcours, een boulderblok en een fitness parcours. Thuis Op Straat Zuiderpark is sociaal beheerder en programmaleider van de Sportplaza Zuiderpark. In het Noordelijk deel van het park is het gebied rond de grote speeltuin het best bezocht. Geen van de bezoekers geeft aan alleen een wandelingetje door het park te maken (iedereen komt dus naar het park om daar te verblijven of een voorziening te bezoeken).

Figuur 3.1.8 Plaats van binnenkomst en bezochte locaties op het moment van afname (Bezoekersenquête parken, 2017)

3.1.6 Redenen voor bezoek, redenen voor het niet (vaker) bezoeken

De parken worden vooral gebruikt om te wandelen, tot rust te komen, van het groen te genieten, om er even uit te zijn en om “te chillen”. De meest geliefde bezigheid verschilt een beetje per park. Zo bezoeken mensen het Kralingse Bos en het Zuiderpark vooral om te wandelen (70% en 61%), Het Park om “te chillen” (66%) en het Vroesepark om tot rust te komen (70%). De top drie per park is groen gearceerd in tabel 3.1.5, waarbij de hoogst scorende activiteit donkergroen is gemaakt en de nummer 2 en 3 lichter groen zijn gemaakt. Verder valt op dat Het Park minder vaak gebruikt wordt om tot rust te komen (34%) dan de overige parken en dat het Vroesepark minder gebruikt wordt om te wandelen (49%). Deze parken worden vaker bezocht om er even uit te zijn en om te chillen. Het Kralingse Bos en het Zuiderpark worden door veel bezoekers (39%) wel eens gebruikt om te sporten.

Als de verschillende vormen van sport worden samengenomen is beter te zien dat ook voor dit doel parken geliefd zijn. Ruim één derde (39%) bezoekt Het Kralingse Bos en het Zuiderpark wel eens om te sporten. Dit geldt voor 29% van de bezoekers van Het Park, en 20% van degenen die het Vroesepark bezoeken. Mogelijk zijn deze percentages een onderschatting omdat we ons kunnen voorstellen dat degenen die tijdens de enquêtes aan het sporten waren in het park wellicht moeilijker konden worden bevraagd.

Tabel 3.1.5 Redenen voor parkbezoek om de parken te bezoeken (Bezoekersenquête parken, 2017)

	Kralingsebos		Het Park		Vroesepark		Zuiderpark		Totaal	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Wandelen	140	70%	105	53%	97	49%	125	61%	467	58%
Tot rust komen	131	66%	68	34%	140	70%	96	47%	435	54%
Van het groen genieten	128	64%	91	46%	135	68%	113	55%	467	58%
Even eruit zijn	95	48%	106	53%	101	51%	70	34%	372	46%
Chillen	73	37%	132	66%	104	52%	63	31%	372	46%
Picknicken/ bbq-en	55	28%	68	34%	79	40%	55	27%	257	32%
Passeren	36	18%	50	25%	9	5%	38	19%	133	17%
Spelen (zelf of kinderen)	36	18%	16	8%	24	12%	41	20%	117	15%
Zwemmen	27	14%	1	1%	0	0%	5	2%	33	4%
Joggen	25	13%	32	16%	36	18%	32	16%	125	16%
Anderen ontmoeten	17	9%	36	18%	23	12%	13	6%	89	11%
Sporten anders	13	7%	18	9%	2	1%	33	16%	66	8%
Skaten	13	7%	7	4%	1	1%	9	4%	30	37%
Voorziening gebruiken (bijv. horeca)	8	4%	39	20%	5	3%	3	1%	55	7%
Hond uitlaten	4	2%	25	13%	18	9%	11	5%	58	7%
Anders	8	4%	4	2%	4	2%	3	1%	19	2%

Zoals gezegd leent een bezoekersenquête zich er minder voor om betrouwbare uitspraken te doen over de mate waarin de parken worden gebruikt om te sporten. De observatierondes die aansluitend op de afname van de enquêtes plaatsvonden zijn hiervoor beter geschikt. De observaties bevestigen het beeld van de parken als geliefde sportlocatie (tenminste in de zomer). Op het moment van de observaties was het percentage sportende bezoekers in het Kralingse Bos 21%, in het Park 14%, in het Vroesepark 25% en in het Zuiderpark 26%. Ook laten de observaties zien dat de horecavoorzieningen in Het Park populair zijn (32% van de bezoekers bevond zich in of op het terras van een horecagelegenheid).

De uitkomsten van Omnibusenquête laten min of meer hetzelfde zien als de bezoekersenquête in de parken; namelijk dat de meerderheid het park bezoekt om even buiten te zijn en te genieten van de natuur en dat men de parken ook graag gebruikt voor sport en/ of spel (tabel 3.1.6). Bovendien laten deze uitkomsten duidelijker zien dat men ook graag gebruik maakt van de culturele of horecavoorzieningen de parken (iets dat door de vraagstelling niet duidelijk naar voren kwam uit de bezoekersenquête). Vooral het Kralingse Bos en het Vroesepark worden gebruikt voor sport en spel (31% en 36%). Het Museumpark wordt logischerwijs meer bezocht voor het bezoek aan culturele voorzieningen of horeca (58%) en minder voor sport en spel (8%). Het Vroesepark wordt daarnaast opvallend vaak bezocht voor sociale activiteiten (46%). Vreemd genoeg wordt deze reden weinig genoemd in de bezoekersenquête.

Wat tot slot steeds weer naar voren komt is dat de parken slechts in vrij geringe mate worden gebruikt om de hond uit te laten (<10%). Vermoedelijk laten hondenbezitters hun hond liever dichterbij huis uit.

Tabel 3.1.6 Reden(en) voor bezoek meest bezochte stadspark (Omnibusenquête, 2017)

	Kralingse Bos	Het Park	Museumpark	Vroesepark	Zuiderpark	Zevenhuizerplas
Wandeling/buiten zijn	66%	63%	46%	46%	50%	72%
Genieten van natuur en groen	46%	46%	30%	37%	42%	49%
Sport en spel	31%	18%	8%	36%	20%	28%
Ik passeer alleen	15%	28%	36%	15%	40%	22%
Cultureel uitje of horeca	19%	29%	58%	30%	16%	18%
Ontmoeten en sociale contacten	8%	22%	11%	46%	12%	12%
Hond uitlaten	10%	3%	5%	9%	6%	9%
Om te werken	2%	3%	-	-	3%	1%
Andere reden	10%	14%	14%	8%	14%	19%

Redenen voor het niet (vaker) bezoeken van een stadspark

Redenen voor Rotterdammers om geen stadsparken te bezoeken hebben meestal niets te maken met de parken (tabel 3.1.7). De meest genoemde reden is dat het park moet concurreren met een eigen buitenruimte (tuin, balkon etc.) en men in dat geval de eigen buitenruimte verkiest (34%). Een kwart heeft geen tijd of behoefte om een park te bezoeken en een gelijk aandeel vindt het park te ver weg of het te lastig om er te komen.

Tabel 3.1.7 Redenen voor het niet bezoeken van een stadspark (Omnibusenquête, 2017)

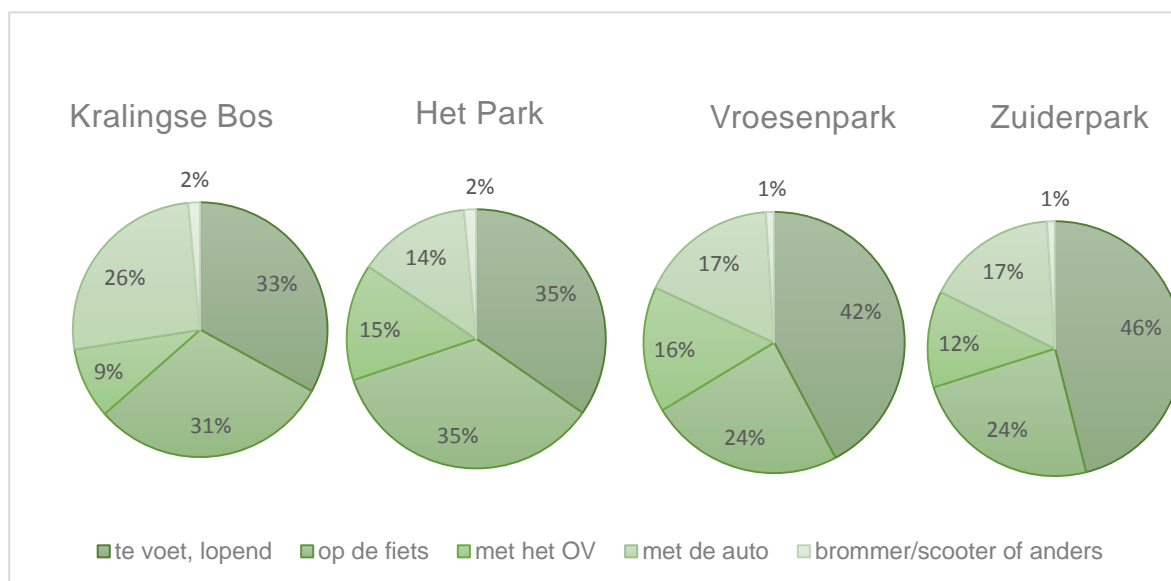
Reden niet bezoeken van een groot stadspark	2010 ⁸	2017
Ik zit liever op mijn eigen balkon / in mijn eigen tuin / in mijn eigen volkstuin	40%	34%
Ik heb er geen tijd voor / geen behoefte aan	29%	26%
Het is te ver weg / ik kan er moeilijk komen	25%	25%
Het is er te druk	7%	13%
Ik ga liever naar natuur- of recreatiegebieden buiten de regio	16%	11%
Ik voel me er niet veilig	17%	6%
Er valt niets te beleven	9%	6%
Er zijn geen speelvoorzieningen voor kinderen	2%	5%
Er is geen horeca	3%	5%
Ik houd niet van aangelegd groen	2%	2%

⁸Wijziging vraagstelling in 2017 ten opzichte van 2010. In 2010 is deze vraag aan alle respondenten gesteld en luidde de vraag 'waarom bezoekt u de stadsparken niet (vaker)?'. In 2017 is de vraag alleen gesteld aan respondenten die aangaven geen parken te bezoeken.

3.1.7 Reizen naar het park en afgelegde afstanden

Figuur 3.1.1 laat zien dat de meeste bezoekers naar het park lopen. Een derde (Kralingse Bos) tot bijna de helft (Zuiderpark) van de bezoekers, reist op deze manier naar het park. Toch wordt ook de auto gebruikt om naar het park te gaan. Naar het Kralingse Bos komt zelfs een kwart (26%) met de auto. Dit zegt iets over de afstand die men bereid is af te leggen om naar dit park te komen. Opvalt dat brommer of scooter nauwelijks worden gebruikt om naar het park te reizen.

Figuur 3.1.9 Hoe men naar het park is toegekomen (Bezoekersenquete parken, 2017)

Reisafstanden parkbezoekers

Met de postcodes van de respondenten van de bezoekersenquête en de Omnibusenquête 2016 en 2017 konden we de reisafstanden tussen het woonadres en de bezochte parken berekenen. Voor de respondenten van de Omnibusenquête zijn we, net als in 2013 en 2014, nagegaan welk aandeel van de bewoners de parken heeft bezocht uitgesplitst naar de verschillende afstandsklassen. Hierover later meer. We beginnen met de reisafstanden die de respondenten van het veldonderzoek in de parken, in de zomer van 2017, hebben afgelegd. Tabel 3.1.8 laat zien in hoeverre bezoekers bereid zijn om de Maasoever over te steken. De meest rechter kolom in de tabel beschrijft op welke oever het park gesitueerd is en in de linker kolommen is te zien welk aandeel bezoekers op dezelfde oever woont en welk aandeel op de andere oever woont. Zoals verwacht worden de parken overwegend bezocht door Rotterdammers die op dezelfde oever wonen. Dit effect is het sterkst bij het Vroesepark waarbij 97% van de bezoekers op dezelfde oever woont. Voor het Kralingse Bos is één op de vijf bezoekers de Maas overgestoken (19%).

Tabel 3.1.8 woonachtige over en oever bezochte locatie (Bezoekersenquête parken, 2017)

	Woonachtige oever				Totaal		Oever park
	noord		zuid				
	n	%	n	%	n	%	
Kralingse Bos	109	81%	25	19%	134	100%	noord
Het Park	128	85%	22	15%	150	100%	noord
Vroesepark	132	97%	4	3%	136	100%	noord
Zuiderpark	16	11%	124	89%	140	100%	zuid

In tabel 3.1.9 staan de afstanden die bezoekers vanaf hun woning hebben afgelegd om het park te bezoeken. Bij het berekenen van deze afstanden zijn we ervan uitgegaan dat men de afstand niet in één rechte lijn aflegt maar men verschillende keren “de hoek” om moet⁹. In de tabel valt op dat bezoekers van het Kralingse Bos vaker van “ver” komen; 42% heeft meer dan 5 km afgelegd naar dit park en geen enkele bezoeker heeft minder dan 1 km hoeven te reizen. De bezoekers van het Vroesepark wonen het vaakst dicht bij het park; tweederde (65%) van de bezoekers aan dit park heeft minder dan 2,5 km af hoeven leggen om het park te bereiken.

Tabel 3.1.9 Afstand park tot woning bezoekers van de parken

	Kralingsebos		Het Park		Vroesepark		Zuiderpark		Totaal	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
<0,5 km	-	0%	7	5%	8	6%	-	0%	15	3%
0,5-1 km	-	0%	14	9%	13	10%	22	16%	49	9%
1-2,5 km	14	10%	54	36%	67	49%	58	41%	193	34%
2,5-5 km	64	48%	58	39%	39	29%	43	31%	204	36%
5-10 km	53	40%	17	11%	8	6%	13	9%	91	16%
> 10 km	3	2%	-	0%	1	1%	4	3%	8	1%
Totaal	134	100%	150	100%	136	100%	140	100%	560	100%

⁹ Hier wordt ook naar verwezen als naar city blocks afstanden. Moet iemand bijvoorbeeld op de kaart naar het noordoosten dan is de city blocks afstand de volledige afstand in oostelijke richting plus de volledige afstand in noordelijke richting.

Net als in 2014 hebben we met gegevens van de Omnibusenquête (dit keer van de jaren 2016 en 2017) gekeken welk aandeel van de Rotterdammers de verschillende groengebieden heeft bezocht gelet op de afstand van de woning tot het groengebied. Ook hier hebben we gekeken naar de bereidheid om de Maasoever over te steken (tabel 3.1.10) en hebben we het bezoekersaandeel afgezet tegen de city blocks afstandsklassen (tabel 3.1.11). Let op, de interpretatie van de percentages in deze tabellen is anders dan in de twee voorgaande tabellen. In de volgende tabellen tellen de percentages niet op tot 100% maar hebben we het steeds over het aandeel bezoekers aan een groengebied binnen de groep Rotterdammers woonachtig in een bepaald gebied. Hiermee is presentatie van gegevens gelijk aan die in het rapport van 2014 waardoor vergelijking van de percentages tussen de jaren mogelijk is. Leesvoorbeeld: een bezoekerspercentage van 60% bij het Kralingse Bos (in de tweede kolom) betekent dat 60% van de op de noordoever woonachtige Rotterdammers het Kralingsebos in het voorafgaande jaar heeft bezocht.

Ook nu weer blijkt uit de Omnibusenquête dat het percentage bezoekers van een groengebied een stuk lager ligt onder Rotterdammers die daarvoor de Maas moeten oversteken (tabel 3.1.10). Dit komt ook overeen met het beeld dat naar voren kwam uit het veldonderzoek (tabel 3.1.8). Het verschil is het kleinst bij Het Park, waar de verhouding tussen het bezoekersaandeel van Rotterdammers op dezelfde oever en Rotterdammers van de overzijde van de Maas ongeveer 1,5:1 is. Dit is niet helemaal verwonderlijk omdat dit park erg centraal ligt. Met een verhouding van 5:1, is het verschil tussen de “noorderlingen” en “zuiderlingen” het grootst bij het Vroesepark. Als we kijken naar verschillen tussen 2013/2014 met 2016/2017 zien we eigenlijk alleen een kleine verschuiving in de verhouding bij het Kralingse Bos. Die verhouding was 2:1, maar is nu iets toegenomen tot 2,7:1.

Tabel 3.1.10 Aandeel bezoekers aan de afzonderlijke voorzieningen, naar de Maasoever waar men woont.

Woonst.

	Woonachtige oever						Oever locatie
	Noord		Zuid		Totaal		
	'13-'14	'16-'17	'13-'14	'16-'17	'13-'14	'16-'17	
Kralingse Bos	62%	60%	30%	22%	49%	45%	noord
Het Park	47%	42%	31%	24%	41%	35%	noord
Museumpark	33%	34%	15%	16%	26%	27%	noord
Vroesepark	20%	25%	4%	5%	14%	18%	noord
Zevenhuizerplas	-	13%	-	5%	-	16%	noord
Zuiderpark	10%	10%	40%	34%	22%	19%	zuid

In tabel 3.1.11 is het aandeel bezoekers aan de groengebieden te zien, uitgesplitst naar afstandscategorie.

Hierin valt op dat in de groep Rotterdammers die op meer dan 10 km reisafstand van Het Park wonen toch nog 20% een bezoek aan Het Park heeft gebracht. Ook in 2013/2014 was dit aandeel met 27% al hoger dan bij de meeste andere groengebieden. In algemene zin valt uit de tabel op te maken dat de reisbereidheid voor het Kralingse Bos en voor Het Park (net als in 2013/2014) hoger is dan voor de andere groengebieden. Wel is bij deze parken het aandeel bezoekers binnen de groep die van verder moet komen sinds 2013/2014 afgenomen. Bij het Kralingse Bos daalde het aandeel bezoekers binnen de groep die op meer dan 5 km reisafstand van het park woont van 58% naar 51% en bij Het Park daalde het aandeel bezoekers in deze groep van 63% naar 49%.

Wederom zien we dat het Vroesepark vooral bezocht wordt door Rotterdammers die in de buurt wonen; van de groep die minder dan 1 km hoeft te reizen naar dit park heeft 88% het Vroesepark het afgelopen jaar bezocht. Dit aandeel daalt echter snel naarmate men meer dan 2,5 km moet reizen.

Tabel 3.1.11 Aandeel bezoekers aan de groengebieden, in % van de Rotterdammers die wonen binnen de genoemde afstandscategorieën tot de betreffende locatie

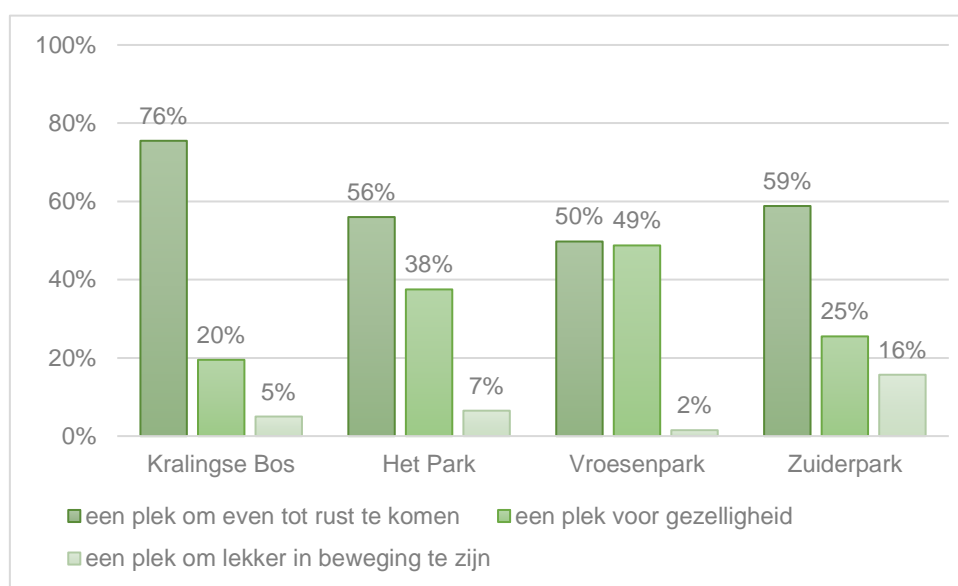
	Kralingse Bos		Het Park		Museumpark		Vroesepark		Zuiderpark		Zevenhuizerplas	
	'13-'14	'16-'17	'13-'14	'16-'17	'13-'14	'16-'17	'13-'14	'16-'17	'13-'14	'16-'17	'13-'14	'16-'17
<1 km ¹⁰	84%	-	79%	86%	55%	62%	71%	88%	62%	50%	-	-
1-2,5 km	69%	74%	57%	52%	40%	44%	32%	46%	56%	60%	-	65%
2,5-5 km	63%	65%	41%	40%	25%	36%	18%	24%	28%	32%	-	34%
5-10 km	37%	36%	36%	29%	19%	20%	7%	8%	14%	15%	-	13%
>10 km	21%	14%	27%	20%	13%	15%	2%	3%	6%	6%	-	8%
Totaal	49%	45%	41%	35%	26%	27%	14%	18%	22%	19%	-	16%

¹⁰In de cellen met afstandscategorieën waarin weinig (<20) of geen respondenten woonachtig zijn is de inhoud grijsgemaakt. In deze gevallen kunnen de % van 2013/2014 en 2016/2017 niet (goed) met elkaar vergeleken worden.

3.2 Beleving stadsparken

3.2.1 Functie stadspark voor de bezoeker en beleving

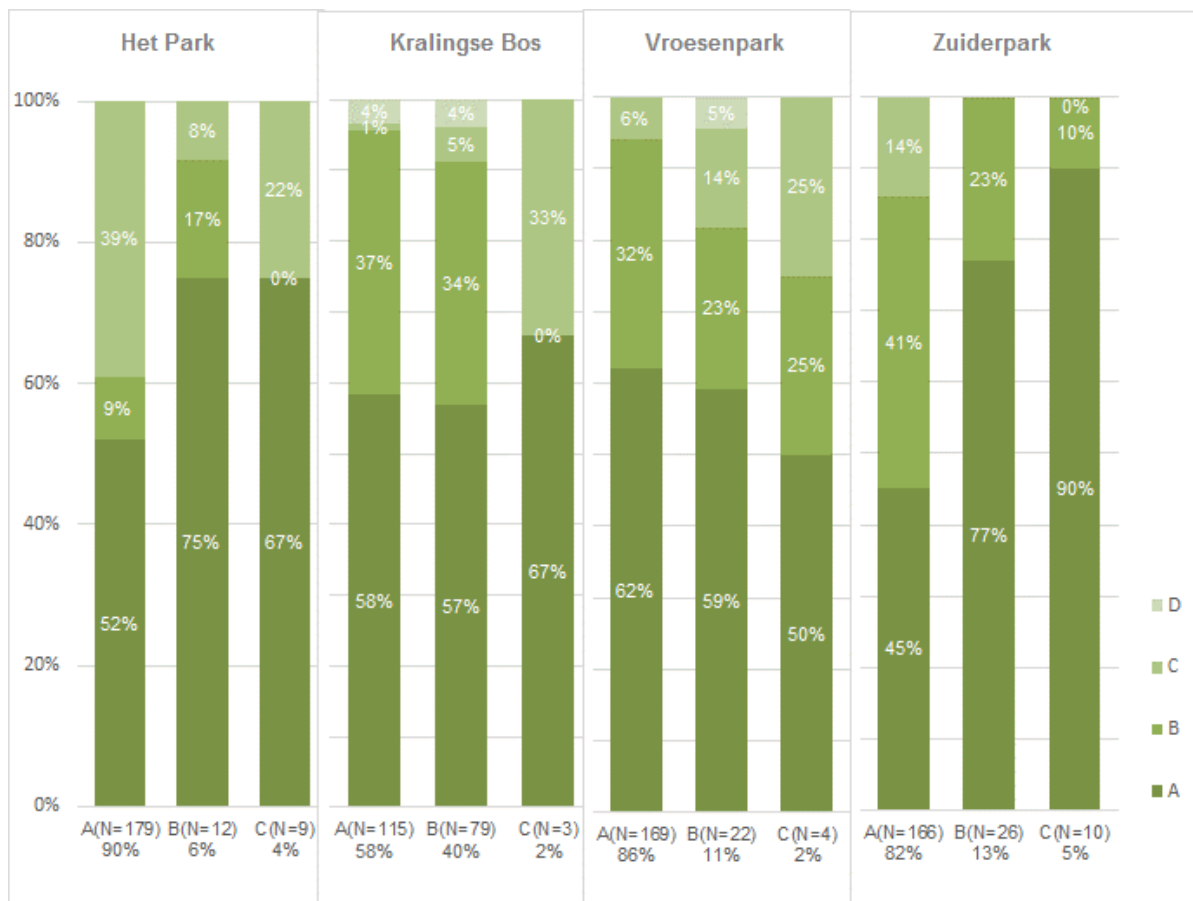
De meerderheid van de bezoekers van de parken ziet het park vooral als een plek om tot rust te komen (figuur 3.2.1). Dit geldt vooral voor bezoekers van het Kralingse Bos. Voor een derde van de bezoekers van de parken is een park vooral een plek voor gezelligheid met vrienden. Het Vroesepark, maar ook Het Park hebben deze functie meer dan de andere twee parken. Slechts 7% van de bezoekers van de parken ziet een park vooral als een plek om te sporten of in beweging te zijn. Dit geldt natuurlijk het meest voor het Zuiderpark (16%).

Figuur 3.2.1 Functie van een stadspark voor de bezoeker

Hoe ziet men de parken (het liefst)?

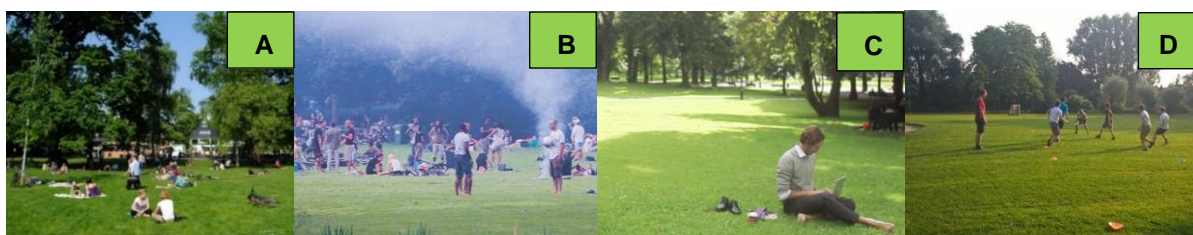
Figuur 3.2.2 laat op de x-as zien hoe men de parken nu ervaart en op de y-as hoe men de parken het liefst ziet.

Figuur 3.2.2 Hoe ziet men het park nu versus hoe ziet men het park graag? (Bezoekersenquête parken, 2017)

Bij alle parken ervaart een ruime meerderheid van de bezoekers het park zoals op afbeelding A. Dit geldt het meest voor Het Park (90%), en het minst voor het Kralingse Bos (58%). Dit park wijkt nogal af van de andere parken; 40% van de bezoekers van dit park vindt afbeelding B illustratief voor Het Kralingse Bos (bij de andere parken is dit <15%).

Ongeacht hoe men de parken ervaart ziende meeste bezoekers het park dat zij bezoeken het liefst zoals op afbeelding A en (met uitzondering van Het Park) gevolgd door afbeelding B (druk). Bezoekers van Het Park zien dat park na afbeelding A het liefst als op afbeelding C (rustig). Vrijwel geen enkele bezoeker associeert het park dat zij bezochten met afbeelding D, of zou dat park het liefst zo zien.

3.2.2 Beoordeling (kenmerken) van het park

Zoals tabel 3.2.1 toont, zijn de rapportcijfers voor de verschillende parken heel gelijkmatig. Het Park heeft het hoogste gemiddelde algemene rapportcijfer en haalt ook de hoogste gemiddelde cijfers voor toegankelijkheid, inrichting, sfeer, ligging, onderhoud van het groen en voorzieningen om wat te eten en drinken. De enige onvoldoende is voor het Zuiderpark en wordt gegeven voor de voorzieningen om te eten en drinken (5,2).

Tabel 3.2.1 Beoordeelde (kenmerken) van de parken door bezoekers (Bezoekersenquête parken, 2017)

	Kralingse Bos	Het Park	Vroesepark	Zuiderpark
Toegankelijkheid	7,7	7,9	7,4	7,7
Inrichting	7,6	7,9	7,4	7,6
Sfeer	7,6	7,8	7,5	7,7
Locatie/ligging	7,6	7,8	7,5	7,6
Onderhoud van "meubilair"	7,4	7,5	7,4	7,3
Wat er allemaal te doen is	7,4	7,2	7,5	7,4
Bewegwijzering	7,4	7,2	7,5	7,2
Onderhoud van het groen	7,3	7,6	7,3	7,3
Netheid (schoon en heel)	7,3	7,5	7,4	7,4
Verlichting	7,3	7,1	7,4	7,2
Veiligheid	7,2	7,7	7,5	7,3
Voorzieningen om te eten en drinken	6,4	7,0	6,6	5,2
Algemeen rapportcijfer	7,7	7,8	7,7	7,7
Gemiddeld rapportcijfer	7,4	7,5	7,4	7,3

Aan de mensen die een onvoldoende geven voor een bepaald kenmerk van de parken, is gevraagd of zij ook verbeterpunten konden aangeven voor dit aspect. Omdat er relatief weinig mensen onvoldoendes gaven en dus verbeterpunten noemen zijn deze in de figuren xa t/m xj in bijlage VI weergegeven. We noemen de aspecten die door 6 of meer mensen zijn genoemd:

Bezoekers van het Kralingse Bos, Het Park en het Zuiderpark geven aan dat de verlichting en de bewegwijzering te wensen over laat en dat er meer te doen (festivals) zou moeten zijn in het park. Aandachtspunten voor het Zuiderpark zijn daarnaast ook de veiligheid, netheid en het onderhoud van het meubilair. Voor Het Park is er ook wat ontevredenheid over de sfeer. De genoemde verbeterpunten per aspect staan in de zoals eerder aangegeven in de bijlage.

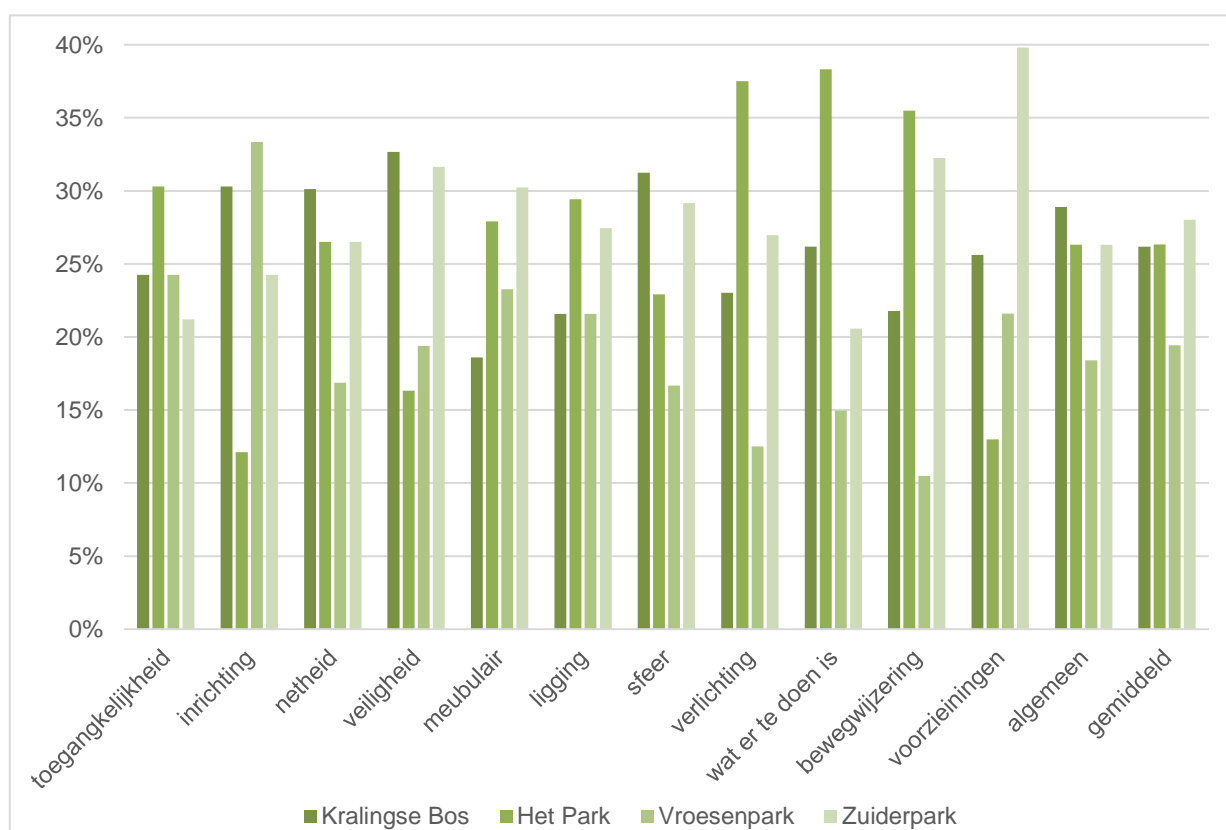
In Figuur 3.2.3 is per park gekeken naar het percentage bezoekers dat een matige beoordeling gaf (1 t/m 6) per onderdeel. Er worden dan wel wat verschillen zichtbaar.

Het Park steekt gunstig af ten opzichte van de andere parken als het gaat om tevredenheid over de inrichting, veiligheid en voorzieningen, maar meer mensen zijn ontevreden over de toegankelijkheid, ligging, verlichting, wat er te doen is en de bewegwijzering. Het is opvallend dat 30% van de bezoekers van Het Park een matig cijfer geeft voor toegankelijkheid en ligging, terwijl de gemiddelde rapportcijfers hiervoor wel hoog zijn.

Het Vroesepark komt er ten opzichte van de andere parken op bijna alle punten het beste uit, nog geen één op de vijf bezoekers van het Vroesepark geeft op de diverse punten een lager rapportcijfer dan een 7. Alleen wat betreft de inrichting zijn bezoekers van het Vroesepark minder tevreden dan de andere parken; ruim een derde van de bezoekers van het Vroesepark beoordeelt de inrichting als matig.

Het Zuiderpark heeft de meeste matige cijfers gekregen, maar springt er uit als het gaat om ontevredenheid over voorzieningen om wat te eten en te drinken. Ook het percentage matige rapportcijfers voor wat er te doen is steekt ongunstig af bij de andere parken. Ondanks dat het Zuiderpark veel (gratis) voorzieningen heeft op het gebied van sport en recreatie (grootse speeltuin, strandje, bootjesverhuur, kinderboerderij en sportvoorzieningen), geeft een op de vijf bezoekers hiervoor een matig rapportcijfer.

Het Kralingse Bos heeft de meeste matige cijfers gekregen als het gaat om veiligheid, sfeer en het park in het algemeen. Enkel voor wat betreft meubilair steekt het Kralingse Bos in dit opzicht gunstig af ten opzichte van de andere parken.

Figuur 3.2.3 Percentage bezoekers dat een rapportcijfer van 6 of lager gaf per kenmerk (Bezoekersenquête parken, 2017)

Algemene verbeterpunten

Vervolgens is aan *alle bezoekers* gevraagd of men suggesties heeft hoe het park leuker/aantrekkelijker gemaakt zou kunnen worden (tabel 3.2.2).

Tabel 3.2.2 Genoemde verbeterpunten door bezoekers (Bezoekersenquête parken, 2017)

	Kralingse Bos		Het Park		Vroesepark		Zuiderpark		Totaal	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Geen verbeterpunten	150	75%	94	47%	133	67%	141	69%	518	65%
Beter onderhoud	12	6%	10	5%	3	2%	4	2%	29	4%
Meer horeca	10	5%	32	16%	27	14%	35	17%	104	13%
Meer veiligheid	7	4%	4	2%	15	8%	9	4%	35	4%
Meer toiletten	3	2%	10	5%	11	6%	11	5%	35	4%
Sportmogelijkheden jongeren	3	2%	5	3%	0	0%	3	1%	11	1%
Meer vuilnisbakken	1	1%	5	3%	2	1%	3	1%	11	1%
Meer speelmogelijkheden	2	1%	14	7%	0	0%	5	2%	21	3%
Inrichting verbeteren	2	1%	7	4%	0	0%	0	0%	9	1%
Meer picknickvoorzieningen	2	1%	5	3%	3	2%	0	0%	10	1%
Meer groen, bomen, planten	2	1%	7	4%	1	1%	0	0%	10	1%
Meer festivals en evenementen voor breed publiek	2	1%	14	7%	9	5%	2	1%	27	3%

Hoewel deze vraag niet helemaal vergelijkbaar is met de vraag die is gesteld in de Omnibussenquête 2017¹¹, zetten we de belangrijkste resultaten toch even naast elkaar.

Kralingse Bos

Dit is het park waarover men het meest tevreden is. Driekwart van de bezoekers heeft geen verbeterpunten. De aspecten horeca, onderhoud en veiligheid zijn volgens enkelen voor verbetering vatbaar. Dit is consistent met de resultaten uit de Omnibussenquête van 2017. Hieruit kwam eveneens naar voren dat veiligheid en onderhoud voor verbetering vatbaar waren. Uit de Omnibussenquête kwam ook dat men graag meer of andere leuke dingen te doen wil in dit park (horeca?).

Het Park

Meer dan de helft van de bezoekers van Het Park noemt verbeterpunten, het meest genoemd worden: meer horeca, meer speelmogelijkheden en meer festivals voor een breed publiek. Ook de inrichting zou volgens een aantal bezoekers verbeterd kunnen worden. Dit is eveneens consistent met de Omnibussenquête, alleen kwam hieruit ook naar voren dat de veiligheid een verbeterpunt is.

¹¹ In de Omnibus werd gevraagd naar wat er verbeterd kon worden aan het park en konden verschillende aspecten worden aangekruist (waaronder onderhoud, inrichting, veiligheid en meer leuke dingen om te doen), in de bezoekersenquête kon men in een open vraag zelf suggesties schrijven over hoe het park leuker of aantrekkelijker kon worden).

Vroesepark

Verbeterpunten die voor Het Vroesepark het meest genoemd worden, zijn eveneens meer horeca en meer evenementen voor een breed publiek. Ten opzichte van de andere parken wordt veiligheid relatief vaak als verbeterpunt genoemd. Opvallend is dat veiligheid in de Omnibusenquête (in vergelijking met de andere parken) juist door veel minder bezoekers is genoemd.

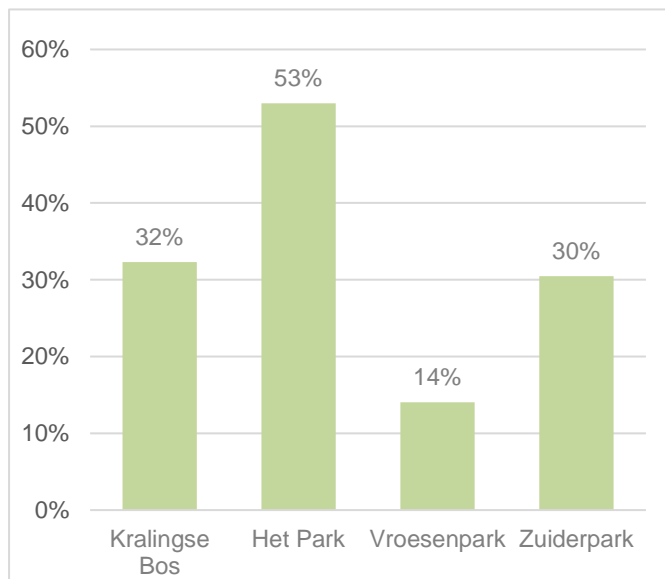
Het Zuiderpark

Relatief veel bezoekers geven aan dat er meer horeca zou moeten komen. Opvallend is dat in de bezoekersenquête relatief weinig mensen vinden dat er iets aan veiligheid gedaan zou moeten worden. In de Omnibusenquête sprong het aspect veiligheid er in vergelijking met de andere parken juist uit.

Naast de in de tabel 3.2.2 beschreven verbeterpunten noemen enkele respondenten van de bezoekersenquête ook meer evenementen voor ouderen (Het Park en het Vroesepark), meer zwemmogelijkheden en meer voorzieningen hiervoor zoals kleedhokjes, kluisjes en douches (het Kralingse Bos), en meer barbecue mogelijkheden (met name Het Park).

Als dit park aantrekkelijker zou worden gemaakt met de zojuist door genoemde verbeteringen, zou u er dan vaker komen?

Het is niet zo dat bezoekers van de parken het park automatisch vaker zouden bezoeken als het park verbeterd zou worden (figuur 3.2.4). Alleen onder de bezoekers van Het Park geeft de meerderheid aan genegen te zijn dit park in dat geval vaker te bezoeken.

Figuur 3.2.4 Zou men vaker komen indien park leuker/aantrekkelijker gemaakt zou worden

Ten aanzien van eten en drinken

Uit tabel 3.2.3 over eet- en drinkvoorzieningen blijkt ook dat de grote meerderheid nog wel voorzieningen (erbij) zou willen.

Bezoekers van het Zuiderpark zijn gezien het feit dat er nog niets is, wellicht minder gedifferentieerd in hun wensen, terwijl bezoekers van de andere parken hun wensen waarschijnlijk baseren op het al aanwezige aanbod.

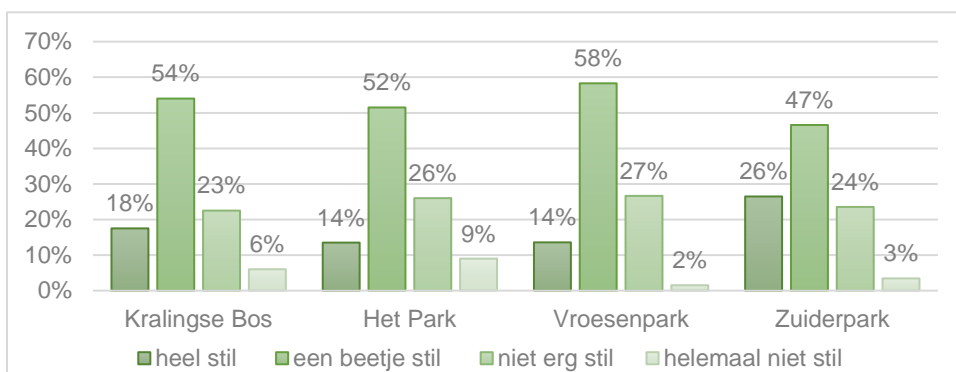
Tabel 3.2.3 Wensen ten aanzien van eten en drinken in de parken (Bezoekersenquête parken, 2017)

	Kralingse Bos		Het Park		Vroesepark		Zuiderpark		Totaal	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Ik mis niets	33	17%	49	25%	11	6%	12	6%	105	13%
Frietkraam	112	56%	51	26%	87	44%	139	68%	389	48%
Loempiakraam	97	49%	44	22%	104	52%	115	56%	360	45%
Watertappunt	63	32%	61	31%	50	25%	66	32%	240	30%
Foodtrucks met alternatieve hapjes/drankjes	42	21%	78	39%	69	35%	74	36%	263	33%
Koffietentje of lunchroom	29	15%	55	28%	78	39%	92	45%	254	32%
Anders	14	7%	16	8%	19	10%	13	6%	62	8%

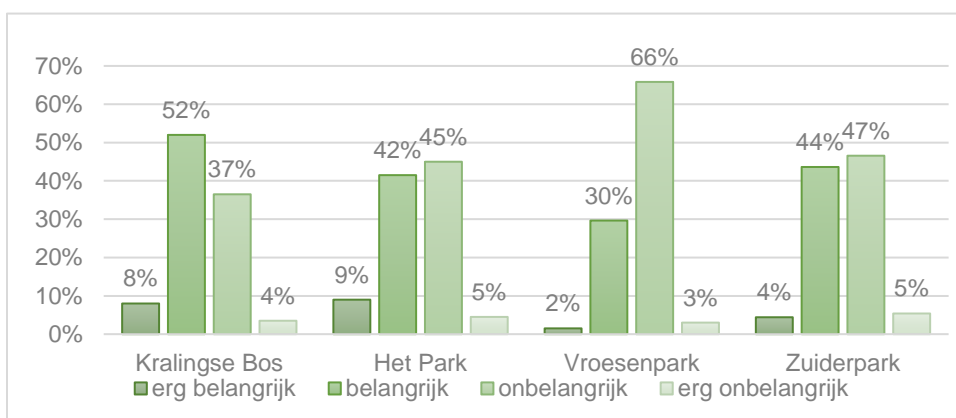
Ervaren stilte in de parken en het belang dat bezoekers aan stilte hechten

De ervaren stilte in de parken wordt weergegeven in figuur 3.2.5. Het Park en het Vroesepark worden door bezoekers het minst stil ervaren en het Zuiderpark het stilst.

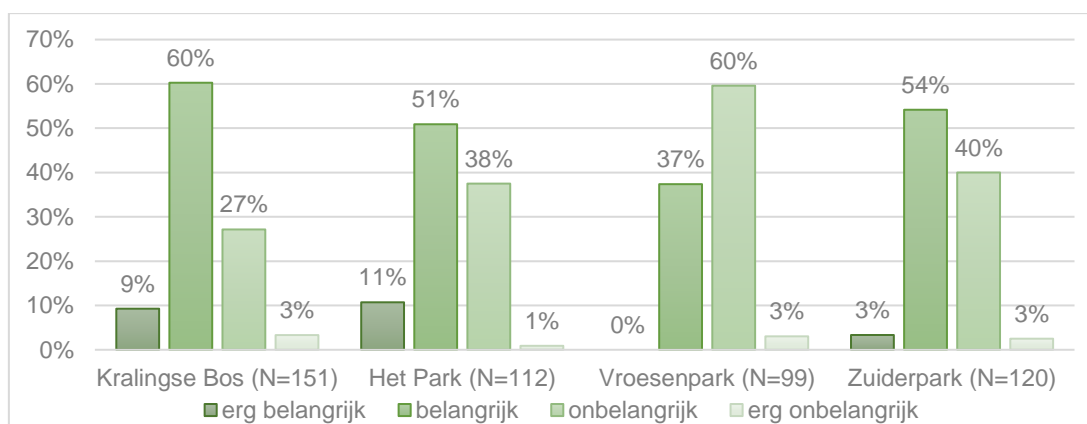
Figuur 3.2.5 Ervaren stilte in de parken

Het is opvallend dat, met uitzondering van het Kralingse Bos, meer dan de helft van alle parkbezoekers stilte in het park onbelangrijk of zelfs erg onbelangrijk vindt (figuur 3.2.6).

Figuur 3.2.6 Belang dat aan stilte wordt gehecht

Zelfs als we *alleen* kijken naar de mensen die eerder aangaven, dat een park voor hen vooral een plek is om tot rust te komen (figuur 3.2.7), zien we nog steeds dat veel mensen stilte in een park niet zo belangrijk vinden. Ook deze bezoekers en met name bezoekers van het Vroesepark en in iets mindere mate het Zuiderpark vinden stilte niet zo belangrijk.

Figuur 3.2.7 Belang dat aan stilte wordt gehecht door bezoekers die het park zien als een plek om tot rust te komen)

3.2.3 Ervaren overlast in het park

Veertig procent van de bezoekers van Het Park ervaart wel eens overlast van andere bezoekers in het park (tabel 3.2.4). Voor de andere parken is het aandeel dat overlast ervaart van andere bezoekers een stuk kleiner (rond de 25%).

Tabel 3.2.4 Het aandeel bezoekers dat wel eens overlast ervaart (Bezoekersenquête parken, 2017)

	Kralingse Bos		Het Park		Vroesepark		Zuiderpark		Totaal	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Last van andere bezoekers in dit park	47	24%	79	40%	49	25%	53	26%	228	28%

Degenen die aangaven overlast van anderen te ervaren konden bij de volgende vraag specificeren om wat voor type overlast het gaat. Het vaakst noemen bezoekers hondenpoep, gevolgd door rook van barbecues en mensen die hun rommel niet opruimen (tabel 3.2.5).

In het Kralingse Bos zijn lawaaierige mensen één van de grootste bronnen van ergernis (5%), terwijl men zich in het Zuiderpark weer meer stoort aan loslopende honden.

Voor bezoekers van Het Park is naast lawaaierige mensen en de rook van barbecues, de harde muziek van anderen mensen een bron van ergernis.

Tabel 3.2.5 Het type overlast dat men in de parken ervaart (Bezoekersenquête parken, 2017)

	Kralingse Bos		Het Park		Vroesepark		Zuiderpark		Totaal	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Bezoekers die de poep van hun hond niet opruimen	11	6%	10	5%	17	9%	17	8%	55	7%
Lawaaierige mensen	9	5%	15	8%	7	4%	9	4%	31	4%
Rook van barbecues	6	3%	13	7%	10	5%	5	2%	40	5%
Bezoekers die hun hond los laten lopen (waar dat niet mag)	6	3%	7	4%	7	4%	11	5%	18	2%
Mensen die hun rommel niet opruimen	4	2%	9	5%	1	<1%	3	2%	34	4%
Te veel mensen	4	2%	5	3%	3	2%	3	2%	15	2%
Harde muziek	2	1%	11	6%	3	2%	2	1%	17	2%
Anders	5	3%	9	6%	1	<1%	3	2%	18	2%

De groep (N=14) die overlast ervaart van iets anders noemt vooral de overlast van hangjongeren en verslaafden (N=8).

3.2.4 Imago/associaties met het park

Bezoekers is gevraagd om de drie belangrijkste emoties/gevoelens te noemen die de mensen bij een bezoek aan het park hebben. Rust, Vrijheid en Ontspanning worden door bezoekers van alle parken het vaakst genoemd. Opvallend is dat bezoekers van Het Park, in tegenstelling tot bezoekers van de andere parken, Gezelligheid en Genieten in de top drie hebben staan (tabel 3.2.6). Voor de bezoekers van de andere parken is “het hoofd leeg maken” ook een belangrijke emotie of associatie. De top drie per park is in de tabel groen gearceerd waarbij de hoogst scorende associatie donkergroen is gemaakt en de nummer 2 en 3 lichter groen zijn gemaakt.

Tabel 3.2.6 Associaties die bezoekers met de parken hebben (Bezoekersenquête parken, 2017)

	Kralingse Bos		Het Park		Vroesepark		Zuiderpark		Totaal	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Rust	139	70%	112	56%	156	78%	146	72%	553	69%
Vrijheid	123	62%	72	36%	164	82%	150	74%	509	63%
Ontspanning	108	54%	110	55%	112	56%	109	53%	439	55%
Hoofd leeg maken	86	43%	29	15%	89	45%	81	40%	285	35%
Gezelligheid	74	37%	109	55%	84	42%	60	29%	327	41%
Genieten	60	30%	79	40%	36	18%	59	29%	234	29%
Plezier	40	20%	54	27%	14	7%	35	17%	143	18%
Gedachten op een rijtje zetten	27	14%	16	8%	18	9%	17	8%	78	10%
Samen actief zijn	16	8%	15	8%	4	2%	24	12%	59	7%
Actie	8	4%	17	9%	1	1%	20	10%	46	6%
Avontuur	7	4%	8	4%	3	2%	18	9%	36	4%

3.2.5 Imago/beleving van de park in de media

Met behulp van Coosto is gekeken naar berichten in de maand juni over de verschillende parken op sociale media netwerksites, blogs, fora, (online en offline) nieuwssites, radio en televisie.

Kijkend naar de berichtgeving in de woordwolk over de vijf stadsparken samen (figuur 3.2.8), dan valt op dat de berichtgeving voornamelijk neutraal is (ruim 80%) en dat er maar weinig negatieve sentimenten over de parken worden geuit. Omdat de informatie verkregen uit Coosto over de afzonderlijke parken beperkt is, is deze informatie opgenomen als bijlage (bijlage VII).

Figuur 3.2.8 Berichtgeving over de vijf stadsparken samen

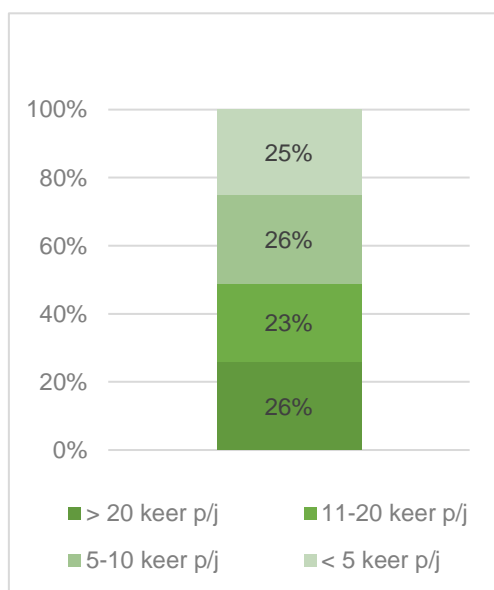
3.3 Bezoekersonderzoek Zevenhuizerplas

Zoals we in de beschrijving van de gebruikte methoden al aangaven maken we voor de Zevenhuizerplas gebruik van de uitkomsten van een ander onderzoek onder bezoekers van de Zevenhuizerplas dat de gemeente in 2016 heeft uitgevoerd. Omdat de aanpak van dit onderzoek afweek van ons eigen veldonderzoek in de stadsparken (andere vraagstelling, andere methoden) en de uitkomsten zich daardoor niet in dezelfde structuur laten gieten bespreken we deze apart. We beperken ons hierbij tot wat relevant is voor ons eigen onderzoek.

3.3.1 Bezoek aan de Zevenhuizerplas

Zoals op te maken valt uit paragraaf 3.1 ligt het bezoek onder respondenten van de Omnibusenquête (Rotterdamers) in de periode 2013-2017 tussen de 14% en 17%. Onder de leden van het Digitale Stadspanel Rotterdam (DSR) die in 2016 zijn benaderd voor een onderzoek naar de Zevenhuizerplas (waarbij 641 respondenten de vragenlijst hebben ingevuld) ligt dit aandeel hoger, namelijk 30%. Welk percentage algemeen geldend is voor de Rotterdamse populatie is moeilijk te zeggen omdat bij beide steekproeven kanttekeningen te plaatsen zijn bij de representativiteit van de algemene Rotterdamse bevolking.

De bezoekersenquête op het strand zelf waarbij 391 bezoekers zijn gesproken (2016) wijst uit dat de populatie bezoekers uiteenvalt in min of meer gelijke aandelen incidentele als frequente bezoekers (figuur 3.3.1). Zo bezocht ruim een kwart van de bezoekers het strand in het voorafgaande jaar minder dan 5 keer; maar was ook een kwart van de bezoekers vaker dan 20 keer op het strand geweest.

Figuur 3.3.1 Bezoekfrequentie bezoekers Zevenhuizerplas (Bezoekersenquête strand, 2016)

3.3.2 Beoordeling voorzieningen van de Zevenhuizerplas

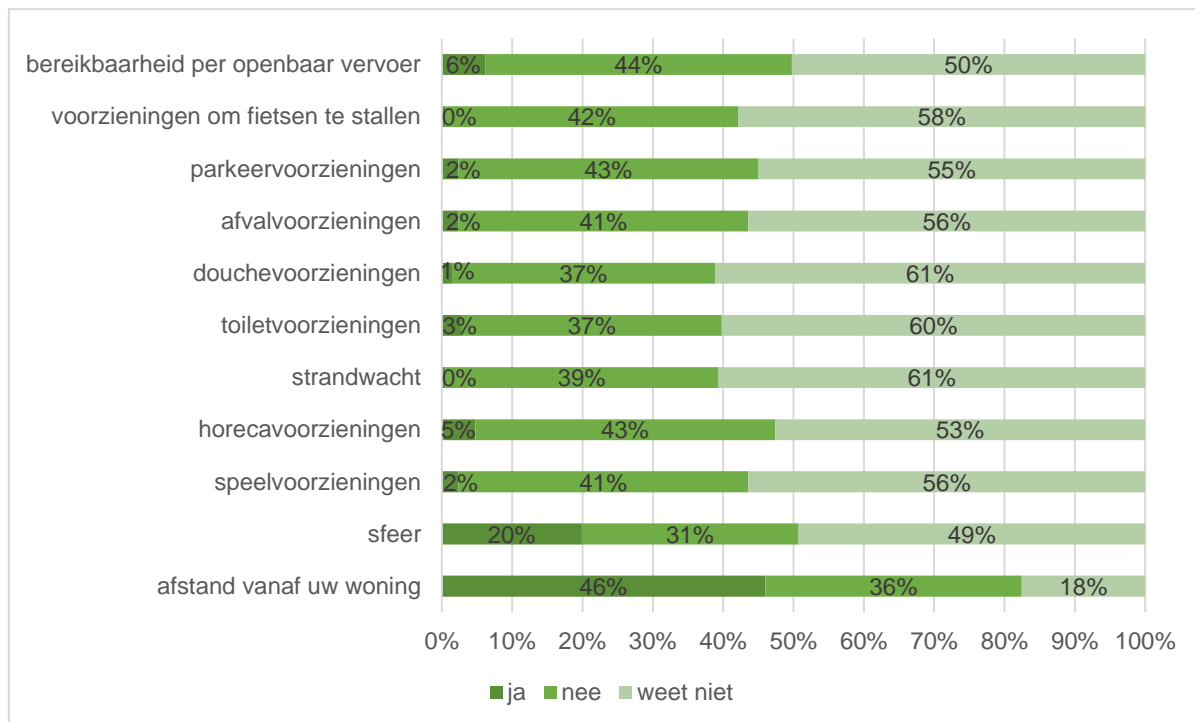
Tabel 3.3.1 laat zien hoe stadspanelleden die in 2015/2016 de Zevenhuizerplas bezochten en de bezoekers ter plaatse, de op het strand aanwezige voorzieningen beoordelen. Lege cellen in de tabel hebben te maken met het feit dat de voorzieningen waarover men gevraagd werd zich een oordeel te vormen, verschilden tussen beide enquêtes. Over het algemeen geeft men het strand een voldoende (7,2). Bezoekers vinden het strand goed bereikbaar met het openbaar vervoer. Hiervoor geven zij een 8. Een magere voldoende en een onvoldoende krijgen de toilet- en douchevoorzieningen (5,9 en een 5,4).

Tabel 3.3.1 Beoordeling voorzieningen van de Zevenhuizerplas middels rapportcijfer (2016)

	Leden stadspanel	Bezoekers
Bereikbaarheid met openbaar vervoer	8	-
Voorzieningen om fietsen te stallen	7,3	7,3
Parkeervoorzieningen	7,3	-
Speelvoorzieningen	7	-
Strandwacht	6,9	7,6
Sfeer	6,8	-
Afvalvoorzieningen	6,7	-
Horecavoorzieningen	6,7	-
Toiletvoorzieningen	5,9	6,7
Douchevoorzieningen	5,4	6,6
Het drijvende vlot	-	7,4
Volleybalvelden	-	7,1
Algemeen rapportcijfer	7,2	-

3.3.3 Redenen voor het niet bezoeken van de Zevenhuizerplas

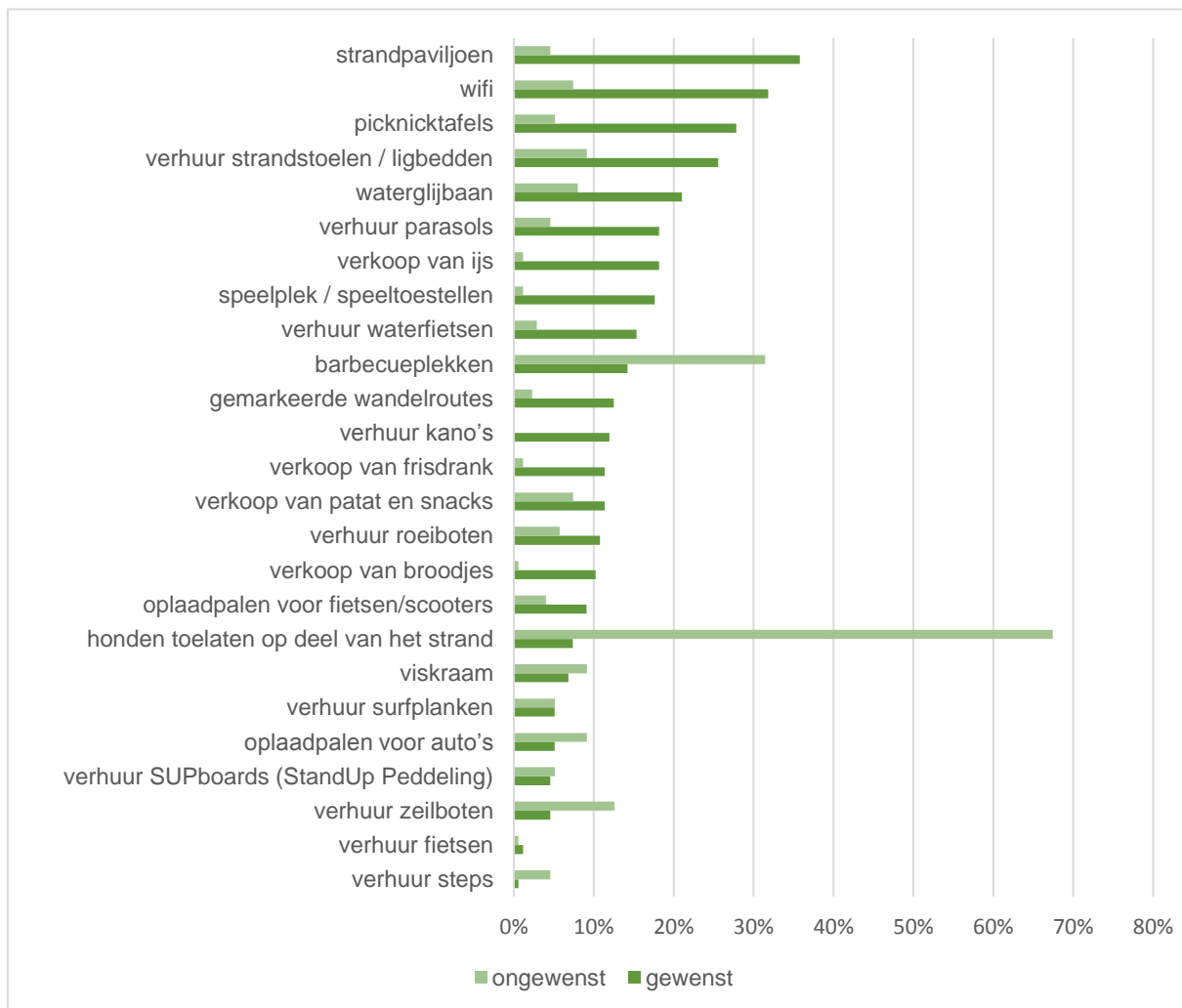
Leden van het Digitale Stadspanel die de Zevenhuizerplas niet hebben bezocht (maar wel andere stranden hebben bezocht) is gevraagd naar hun motieven om het strand niet te bezoeken. Het grootste obstakel om het strand te bezoeken heeft niet direct te maken met de voorzieningen maar met de afstand die men moet afleggen om bij het strand te komen. Dit geldt voor 46% van de niet-bezoekers (figuur 3.3.2). Voor één op de vijf is de sfeer een reden om het strand niet te bezoeken. Wat men dan mist aan de sfeer is niet bekend.

Figuur 3.3.2 Redenen om de Zevenhuizerplas niet te bezoeken (Digitaal Stadspanel Rotterdam, 2016)

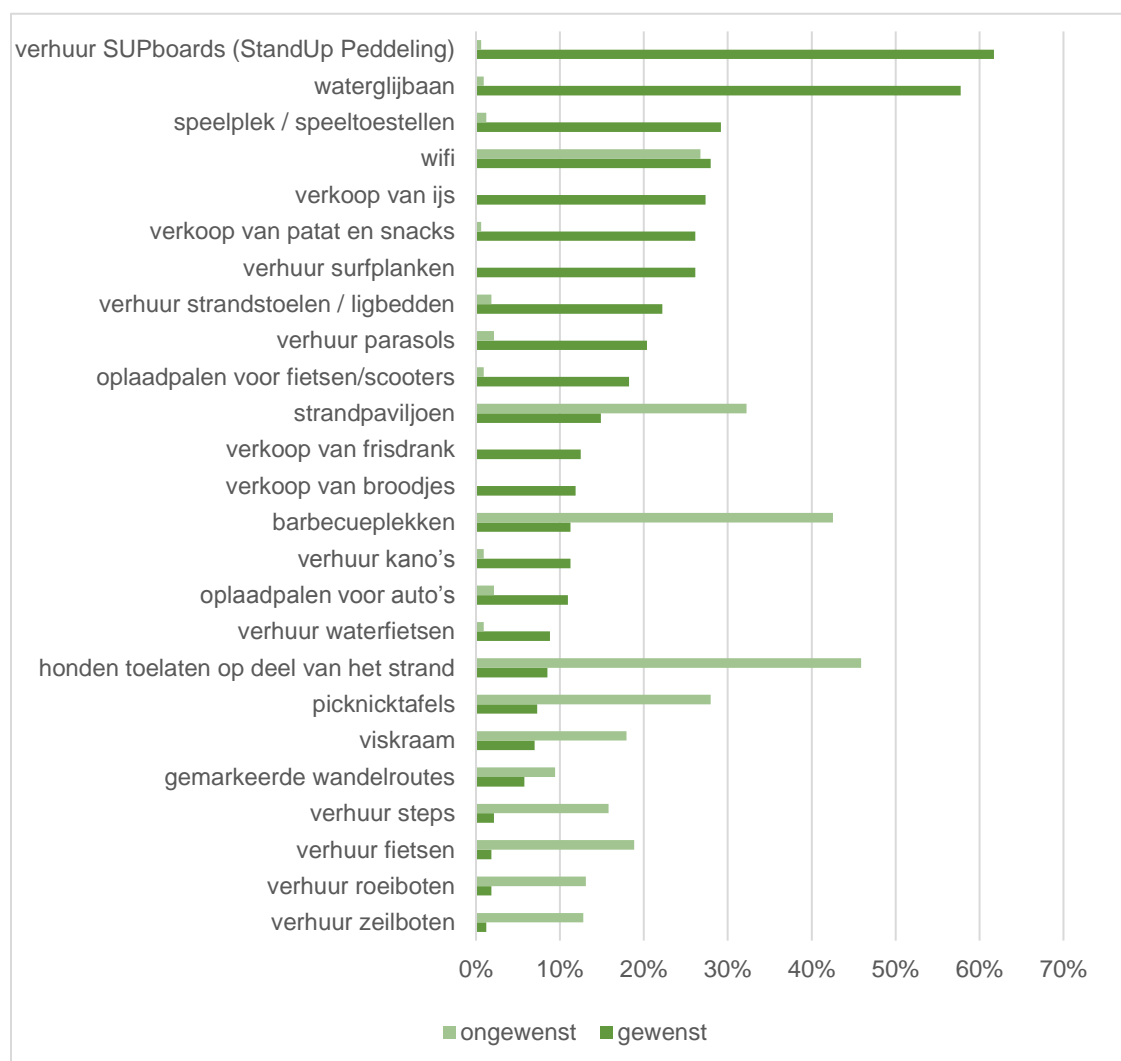
3.3.4 Wensen bezoekers Zevenhuizerplas

Onder de panelleden die het strand het afgelopen jaar wel eens bezochten is geïnventariseerd welke mogelijke extra voorzieningen men op het strand zou willen of juist niet zou willen. Respondenten konden 5 voorzieningen aankruisen die ze wél wilden en 3 die ze niet wilden. Daaruit blijkt dat er vooral animo is voor een strandpaviljoen, wifi, picknicktafels, het kunnen huren van strandstoelen/ligbedden en een waterglijbaan (> 20%, figuur 3.3.3). Vooral weerstand is er tegen het toelaten van honden op het strand; 67% is hierop tegen. Ook het aanleggen van barbecueplekken zien velen niet zitten (31%).

Figuur 3.3.3 Wensen bezoekers Zevenhuizerplas (Digitaal Stadspanel Rotterdam, 2016)

Hetzelfde is in kaart gebracht tijdens de bezoekersenquête op het strand. Daaruit komt een ander beeld naar voren. Het valt op dat er meer voorzieningen zijn die een aanzienlijk aandeel zou verwelkomen op het strand (figuur 3.3.4). Het kunnen huren van een SUP board en een waterglijbaan voeren bij deze groep de lijst aan (met 62% en 58%). Verder is er bij deze groep animo voor speelplekken, wifi, verkoop van ijs, patat en snacks, het kunnen huren van surfplanken en strandstoelen/ligbedden (> 20%). Tegelijkertijd beschouwt deze groep ook meer voorzieningen als ongewenst. Wederom is er weerstand tegen het toelaten van honden op het strand (62%) en het aanleggen van barbecueplekken (43%). Verrassend is dat een aanzienlijk deel van deze groep juist liever geen strandpaviljoen wil (32%). Over het aanleggen van wifi zijn de meningen verdeeld. Het aandeel tegenstanders is ongeveer net zo groot als het aandeel voorstanders (27% versus 28%).

Figuur 3.3.4 Wensen bezoekers Zevenhuizerplas (Bezoekersenquête strand, 2016)

3.4 Bezoek aan buurtgroen

Deze paragraaf gaat in op de vraag:

Wordt de afname in het bezoek van Rotterdammers aan kleinschalige groenvoorzieningen in de buurt ook eldersesignaleerd en welke mogelijke oorzaken zijn hiervoor aan te wijzen?

Op basis van de reacties van informanten op onze vraag en onze literatuurverkenning hebben wij (nog) geen aanleiding om aan te nemen dat de terugloop in het bezoek aan groenvoorzieningen in de woonomgeving in Rotterdam deel uitmaakt van een grootschalig verschijnsel.

Onder de informanten waarmee we contact hebben gehad is geen sprake van een breed gedeelde herkenning van de in Rotterdam gesignaleerde ontwikkeling. Er wordt verwezen naar het grote Groenonderzoek in Amsterdam uit 2013 waaruit naar voren komt dat in Amsterdam tussen 2006 en 2013 juist een toename wordt gezien in het bezoek aan kleinschalige buurtvoorzieningen [1]¹². Gemeente Utrecht (die de bezoekersaantallen bijhoudt van stadstuinen en kinderboerderijen en tevredenheid daarover) herkent deze ontwikkeling ook niet (ziet zelfs een lichte stijging) en ook de VNG laat weten dat zij dit signaal niet eerder hebben gehoord.

In de literatuur vinden we evenmin duidelijke aanwijzingen voor een algemene afname in het bezoek aan groene buurtvoorzieningen in het algemeen. Zoals reeds genoemd, komt uit het grote Groenonderzoek in Amsterdam juist naar voren dat in Amsterdam het bezoek aan groenvoorzieningen in de buurt in 2013 in elk geval aan populariteit gewonnen heeft ten opzichte van 2008 [1]. Wel zijn er aanwijzingen dat er al geruime tijd sprake is van een afname in de tijd die kinderen buiten (spelend) doorbrengen. Dit verschijnsel kan uiteraard doorwerken in het bezoek van volwassenen/jonge ouders (de groep waarvan de bezoekcijfers volgens onze enquêtegegevens teruglopen) aan groenvoorzieningen in de buurt.

In een onderzoeksrapport van Scouting Nederland uit 2015 wordt beweerd dat kinderen minder buiten spelen dan 10 jaar geleden [2]. Vlaams onderzoek uit 2008 laat inderdaad zien dat het aandeel kinderen dat buiten speelt in de afgelopen 25 jaar is gehalveerd [3]. Ook internationaal wordt gesignaleerd dat kinderen minder tijd buiten spelend en in de natuur doorbrengen dan de voorgaande generaties [4].

Samenvattend is er dus sprake van een gebrek aan vergelijkbare cijfers van andere grote steden in Nederland en is er ook bij de geraadpleegde informanten geen duidelijke herkenning van een terugloop in het bezoek aan buurtgroen. Wel geeft de meerderheid van de informanten aan zich iets bij het verschijnsel te kunnen voorstellen. Dit komt omdat men wel trends herkent die er mogelijk toe bijdragen dat het bezoek aan buurtgroen minder aantrekkelijk wordt.

Zo wordt gedacht aan: het toenemende gebruik van digitale voorzieningen, bezuinigingen op het onderhoud en vernieuwing van voorzieningen in de buitenruimte in de crisisjaren, de toename in de hoeveelheid tijd die kinderen op school (verlengde leertijd) of op de buitenschoolse opvang doorbrengen, ouders die het drukker hebben en minder tijd hebben om met hun kinderen naar een speelpleintje of parkje in de buurt te gaan, en een veranderde behoefte bij de gebruiker (meer uitdagende sport- en speelplekken).

¹² Zie bijlage IV voor literatuurverwijzingen

Dit zijn ongeveer dezelfde ontwikkelingen die naar voren komen uit de literatuur. Zo laat onderzoek uit 2007 zien dat ouders van jonge kinderen zich vaak zorgen maken over de veiligheid van buiten spelende kinderen en het (meer dan vroeger) nodig vinden om toezicht te houden, maar dat de tijd hiervoor vaak ontbreekt [5,6]. In het onderzoek van de Scouting noemen ouders¹³ de digitalisering en de afwezigheid van uitdagende buitenruimte voor kinderen de voornaamste boosdoeners van de afname van buitenspelen [2]. Een Vlaams adviesrapport van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek wijst eveneens op het feit dat een stijging van tweeverdieners- en eenoudergezinnen ervoor zorgt dat kleuters en lagere schoolkinderen vaak langer op school blijven of naschoolse activiteiten hebben en dat ouders de buurtvoorzieningen minder bezoeken en dat door concurrentie met digitale voorzieningen er nog maar weinig ruimte en tijd overblijft voor het verblijven in de natuur [7]. Dit roept echter wel de vraag op waarom er vervolgens geen afname zichtbaar is in het bezoek aan de grotere groenvoorzieningen iets verder weg. Mogelijk vinden de bezoeken aan verder weggelegen groen plaats onder andere condities plaats (gepland), vervullen ze een andere behoefte en bedienen ze wellicht een andere doelgroep, en zijn de eerder genoemde ontwikkelingen in mindere mate van invloed op het bezoek aan deze voorzieningen. Volgens de Raad voor het Landelijk Gebied is het in elk geval zo dat mensen niet vaker groen verder weg bezoeken als compensatie voor het ontbreken van groen in de buurt [8]. Dit lijkt er inderdaad op te wijzen dat het bezoek aan groenvoorzieningen dichtbij en verder weg, losstaan van elkaar.

Concluderend: een eenduidige verklaring voor de geconstateerde afname in het bezoek aan groenvoorzieningen in de buurt in Rotterdam valt, op basis van wat we nu weten, niet te geven. We hebben slechts enkele mogelijke oorzaken uiteengezet die ons aan de hand zijn gedaan door diverse informanten en die we in de literatuur tegenkwamen. Deze hebben een sterk hypothetisch karakter en zijn niet wetenschappelijk getoetst. Mocht dit niet volstaan dan kunnen verschillende vervolgstappen overwogen worden:

- De groene stad biedt aan om het vraagstuk verder te verkennen binnen hun Europese netwerk.
- De vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) stelt voor de vraag op het ROM-netwerk te plaatsen, bijvoorbeeld in de groep: groen.
- Redacteur Straatbeeld, Platform BuitenSpelen en Ruimte en Licht stelt voor om: Een artikel te schrijven over dit fenomeen in Rotterdam, het te publiceren en te kijken wat de reactie is op dit stuk.
De vraag uit te zetten op hun website en/of LinkedIn en kijk wat daar de reacties op zijn
- Speelplan adviseert onderzoek te doen naar de tijdsbesteding van kinderen. Hoeveel abonnementen zijn er bijvoorbeeld op dierentuinen, speeltuinen? Hoeveel tijd besteden kinderen aan (sport)clubjes en hoe lang zitten kinderen op de BSO/KDV in de week

¹³ Dit onderzoek is uitgevoerd onder een selectieve groep ouders (de ouders van scouts).

Bijlage I Overzicht afnamemomenten bezoekersenquête parken 2017

			Euromastpark	Zuiderpark	Kralingseplas	Vroesenpark
week 24	zaterdag 17 juni	ochtend	x			
		middag	x			
		avond	x			
	zondag 18 juni	ochtend	x			
		middag	x			
		avond	x			
week 25	zaterdag 24 juni	ochtend				x
		middag				x
		avond				x
	zondag 25 juni	ochtend				
		middag				x
		avond				x
week 26	vrijdag 7 juli	ochtend			x	
		middag			x	
week 27	zaterdag 8 juli	ochtend			x	
		middag			x	
		avond			x	
	zondag 9 juli	ochtend				
		middag			x	
		avond			x	
week 28	zaterdag 15 juli	ochtend		x		
		middag		x		
		avond		x		
	zondag 16 juli	ochtend				
		middag		x		
		avond		x		
week 29	maandag 17 juli	ochtend				
		middag		x		
		avond		x		

Bijlage II Vragenlijst & observatieschema bezoekersenquête parken 2017

1. Waar bent u dit park binnengekomen?

Gebruik kaartje, noteer nummer van de "ingang"

2. Welke plek(ken) in het park heeft u bezocht/ of gaat u bezoeken?

Gebruik kaartje, noteer maximaal 3 nummer(s) van betreffende locatie(s).

Indien respondent alleen gaat wandelen door het park hoeft alleen het eerste vakje te worden aangekruist

☐

Ik ga alleen een wandeling maken door het park (ga door naar de volgende vraag)

Locatie 1

Locatie 2

Locatie 3

3. Is dit park dicht bij uw:

☐

Huis

☐

Werkplek

☐

School/universiteit

☐

Anders

4. Hoe bent u naar het park gekomen?

☐

Te voet, lopend

☐

Op de fiets

☐

Met het OV

☐

Met de auto

☐

Anders, namelijk:

5. Met welke reden bezoekt u dit park op dit moment? (Niet voorlezen, zelf laten verzinnen)

Meerdere antwoorden mogelijk.

☐

Ik passeer alleen, ik kom wel door het park, maar ik blijf hier niet

☐

Om de hond uit te laten

☐

Om te joggen/trimmen

☐

Om te wandelen

☐

Om gewoon even eruit te zijn / buiten te zijn

☐

Om wat te chillen (kan zowel met als zonder vrienden)

☐

Om anderen te ontmoeten

☐

Omdat ik/mijn kinderen hier willen spelen

☐

Om te skaten/skeeleren

☐

Om te sporten, vul in: welke sport? → → →

☐

Om te zwemmen

☐

Om van het groen te genieten

☐

Om tot rust te komen, mijn hoofd leeg te maken

☐

Om te picknicken/te barbecueën (met fam/vrienden)

☐ Om een bepaalde voorziening te gebruiken, namelijk:

☐ Andere reden, namelijk: → → → → → → →

6. **Bezoekt u dit park ook wel eens met een andere reden?**

Meerdere antwoorden mogelijk

☐ Nee, dat doe ik nooit met een andere reden

Ja, namelijk:

☐ Ik passeer alleen, ik kom wel door het park, maar ik blijf hier niet

☐ Om de hond uit te laten

☐ Om te joggen/trimmen

☐ Om te wandelen

☐ Om gewoon even eruit te zijn / buiten te zijn

☐ Om wat te chillen (kan zowel met als zonder vrienden)

☐ Om anderen te ontmoeten

☐ Omdat ik/mijn kinderen hier willen spelen

☐ Om te skaten/skeeleren

☐ Om te sporten, vul in: welke sport? → → →

☐ Om te zwemmen

☐ Om van het groen te genieten

☐ Om tot rust te komen, mijn hoofd leeg te maken

☐ Om te picknicken/te barbecueën (met fam/vrienden)

☐ Om een bepaalde voorziening

☐ Andere reden, namelijk: → → → → → → →

7. **Welke functie heeft een stadspark het meest voor u?**

☐ een plek om even tot rust te komen in het alledaagse chaotische en drukke leven van de omliggende stad

☐ een plek voor gezelligheid met vrienden (of om anderen te ontmoeten)

☐ een plek om lekker in beweging te zijn

8. **Hoe lang verwacht u dat uw bezoek aan dit park gaat duren**

of hoe lang heeft uw bezoek aan dit park geduurd? *Noteer de duur in minuten:*

9. **Hoe vaak komt u hier (ongeveer) in de lente? En in de zomer? En in ...” (etc.)**

Zet een kruisje in elke kolom. Laat respondent zelf praten, dus antwoorden niet voorlezen.

	Lente	Zomer	Herfst	Winter
(bijna) elke dag	☐	☐	☐	☐
1 - 5 keer per week	☐	☐	☐	☐
1 - 4 keer per maand	☐	☐	☐	☐
1-10 keer per jaar	☐	☐	☐	☐
(bijna) nooit	☐	☐	☐	☐

10. **Op welke dagen bezoekt u dit park meestal**

☐ Op werkdagen

- ☐ In het weekend
- ☐ Als het me uitkomt
- ☐ Anders

11. Op welk deel van de dag bezoekt u dit park meestal

- ☐ 's ochtends
- ☐ Tijdens lunchtijd
- ☐ 's middags
- ☐ 's avonds
- ☐ Geen specifieke tijd van de dag

12. Bij welke gelegenheden bezoekt u dit park?

- ☐ als het mooi weer is
- ☐ als ik behoefte heb aan rust
- ☐ als ik weet dat het gezellig is / er vrienden zijn
- ☐ als mijn hond uit moet
- ☐ als er iets te doen is / iets wordt georganiseerd
- ☐ als ik bezoek heb en we willen even naar buiten
- ☐ ander moment, namelijk: → → →

13. In hoeverre ervaart u stilte in dit park?

- ☐ Ik vind het heel stil in dit park
- ☐ Ik vind een beetje stil in dit park
- ☐ Ik vind het niet erg stil in dit park
- ☐ Ik vind het helemaal niet stil in dit park

14. Hoe belangrijk vindt u dat het stil is in dit park?

- ☐ Erg belangrijk
- ☐ Belangrijk
- ☐ Onbelangrijk
- ☐ Erg onbelangrijk

15. Kunt u een rapportcijfer (1-10 waarbij 1 laag is) geven voor de voorzieningen om te eten en te drinken in dit park?

*Het gaat hier niet om zelf meegenomen eten en drinken!
Vraag naar hele rapportcijfers! (dus geen 6,5 maar een 7)*

16. Mist u nog voorzieningen om te eten of te drinken in dit park?

Meerdere antwoorden mogelijk

- ☐ Nee (ga door naar volgende vraag)
- ☐ Koffietentje of lunchroom
- ☐ Foodtrucks met alternatieve hapjes/drankjes
- ☐ Loempiakraam
- ☐ Frietkraam
- ☐ Een watertappunt
- ☐ Anders, namelijk: → → →

17. Ik ga nu nog een aantal zaken opnoemen en u daarbij om een rapportcijfer vragen.

Alleen hele cijfers invullen! Zo nodig zelf afronden, bijvoorbeeld 6,5 afronden naar 7 en 6,4 naar 6

a.	Het onderhoud van het groen in dit park	
b.	De toegankelijkheid van dit park	

c.	De inrichting van dit park	
d.	De netheid van dit park (zijn de dingen schoon en heel)	
e.	De veiligheid in dit park	
f.	Het onderhoud van "meubilair" (zoals bankjes, speeltoestellen, prullenbakken)	
g.	De plek van dit park (toelichtend: of <i>ligging</i> of <i>locatie</i>)	
h.	De sfeer in dit park	
i.	De verlichting in dit park	
j.	Wat er allemaal te doen is in dit park	
k.	Bewegwijzering	

18. Als er onderwerpen zijn met een onvoldoende rapportcijfer (lager dan 5,5):
Wilt u toelichten waarom u niet zo'n hoog cijfer geeft voor... (vul het onderwerp in)?
Noteer de letter van het item dat onvoldoende scoort en de toelichting in het veld hieronder als er meerdere items onvoldoende scoren vraag dan alleen naar het item met de laagste score

19. Als er onderwerpen zijn met een onvoldoende rapportcijfer (lager dan 5,5):
Kunt u voor deze onderwerpen aangeven wat hier aan gedaan zou kunnen worden zodat uw rapportcijfer een voldoende zou worden?

20. Wilt u een rapportcijfer geven voor dit park over het geheel genomen?
Hele cijfers

ENQ: toon de foto's op het fotovel en stel de volgende twee vragen

21 a. Welk plaatje is volgens u het meest illustratief

voor dit park?

- ☐ A
☐ B
☐ C
☐ D

21b. Hoe ziet u zelf het park het liefst?

- ☐ A
☐ B
☐ C
☐ D

22. Kies de drie voor u belangrijkste emoties/gevoelens die u bij een bezoek aan dit park heeft

- ☐ Rust
☐ Vrijheid
☐ Actie
☐ Gezelligheid
☐ Avontuur
☐ Genieten
☐ Ontspannen
☐ Hoofd leeg maken
☐ Gedachten op een rijtje zetten
☐ Plezier
☐ Samen actief zijn

23. Heeft u wel eens last van andere bezoekers in het park?

- ☐ Ja
☐ Nee (ga verder naar vraag 22)

24. Kunt u iets vertellen over de overlast die u ervaart?

Niet voorlezen, zelf laten verzinnen.

- ☐ bezoekers die de poep van hun hond niet opruimen
☐ bezoekers die hun hond los laten lopen (waar dat niet mag)
☐ lawaaierige mensen
☐ harde muziek
☐ rook van barbecues
☐ te veel mensen
☐ mensen die hun rommel niet opruimen
☐ iets anders, namelijk: → → →

25. Hoe zou dit park leuker of aantrekkelijker kunnen worden in uw ogen?

In het geval dat mensen op specifieke onderwerpen al hebben aangegeven wat verbeterd zou kunnen worden, vraag dan: heeft u meer suggesties hoe dit park in het algemeen nog leuker of aantrekkelijker zou kunnen worden?

26. Als dit park leuker of aantrekkelijker zou worden door... (vul in wat daarnet werd genoemd) zou u dan vaker in dit park komen?

- ☐ Ja, dan zou ik hier vaker komen
☐ Nee, dan zou ik even vaak komen

27. Heeft u verder nog opmerkingen over dit park?

Als laatste wil ik graag een paar dingen over uzelf noteren. Uw gegevens worden anoniem verwerkt. *Eventueel om gerust te stellen: wij noteren uw naam niet.*

29. Wat is uw geboortejaar?

Als dit echt niet mag, schat dit dan zelf en vul het in, en kruis aan: ☐ leeftijd zelf geschat

30. Wat is uw hoogst afgeronde opleiding?

Antwoorden niet voorlezen

- ☐ geen onderwijs
☐ lager onderwijs (Basisschool, Speciaal basisonderwijs)
☐ VBO, VMBO, huishoudschool, LTS, Ambachtsschool, LHNO, LEAO, etc.
☐ Mavo, VMBO-t, VLO, ULO, MULO, etc.
☐ MBO, MTS, MEAO, etc.
☐ HAVO of VWO (of: Lyceum, Gymnasium, Atheneum, HBS)
☐ HBO of universiteit (HTS, HEAO, Sociale Academie, Kunstacademie, PABO, etc.)
☐ anders, namelijk:

31. Welke situatie is op u van toepassing? Ik ben:

- ☐ student/scholier
- ☐ ik werk niet / ben gepensioneerd
- ☐ werknemer
- ☐ ZZP'ér.
- ☐ werkzoekend
- ☐ anders

32. Wat is uw postcode?

Eventueel toelichten dat we hiernaar vragen om te bepalen welke afstand mensen afleggen om naar het park te komen

--	--	--	--	--	--

Als respondent echt weigert, vraag dan om alleen de vier cijfers en liefst ook de eerste letter!

**Dit was de laatste vraag. Hartelijk bedankt voor uw medewerking!
Een prettige dag verder.**

ENQUETEUR LET OP: de volgende vragen na afronding van het interview invullen!

33. Noteer geslacht van de respondent: ☐ Man ☐ Vrouw

34. Noteer aantal mensen in gezelschap van respondent, INCLUSIEF de respondent zelf

Kind		2 jaar
Jong		13 t/m 17 jaar
Volw		van 18 jaar en ouder

a.Observatieschema	
Datum: Tijd: <i>ochtend/ middag/ avond op een ma-di-do-vr</i> <i>ochtend/middag/avond op een zondag</i> Geschat aantal verblijvers (tel aantallen op in rij a-p): Geschat aantal passanten (tel aantallen op in rij q-r) : Weer:	Park: Locatie: (zie kaartje) Naam observator:
Observatie-item	Aantal
<i>Wandelen</i>	
a. Hond uitlaten	
b. "Passief" wandelen /slenteren	
c. "Actief" wandelen /neigt naar bewust bewegen of sportief wandelen	
<i>Sporten</i>	
d. Joggen / hardlopen	
e. Skaten/skeeleren/ steppen op paden	
f. Voetballen	
g. Bootcamp	
h. Een andere sport/spel	
i. Gebruik speeltoestellen	
<i>Andere activiteiten</i>	
j. Fietsen (geen passant)	
k. Vissen	
l. Chillen alleen (boekje lezen, muziekje luisteren, met telefoon bezig)	

m. Chillen in een groepje (muziek luisteren, biertje drinken, kletsen)	
n. Picknicken/ barbecueën	
o. Op de laptop bezig zijn	
p. Horecagelegenheid bezoeken	
Passanten	
q. Vermoede passant wandelaar	
r. Vermoede passant fietser	

Bijlage III Benaderde organisaties verkenning afname bezoek buurtgroen en mogelijke oorzaken

Benaderde Instantie:	Reactie
Gemeente Utrecht	X
Gemeente Amsterdam	-
Gemeente Den Haag	X (inhoudelijk beperkt relevant/buikbaar geen trendgegevens)
Prins Bernhard Cultuurfonds	X (inhoudelijk beperkt relevant/buikbaar geen antwoord op de vraag)
Jantje Beton	-
Ruimtevoordejeugd.nl/ Speelplan	X
IVN (Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid)	-
SME advies (betrokken bij projecten groen en duurzaam)	X
Buurtlink.nl	-
Platformbuitenspelen.nl	X
VNG	X
Branchevereniging Spelen en Bewegen	X
Thuis op straat (TOS)	X
Speelruimte.nl	X (inhoudelijk beperkt relevant/buikbaar)
NBTCNiporesearch/ Continu Vrijtijdsonderzoek (CVTO)	X

Bijlage IV Literatuur verkenning afname bezoek buurtgroen

1. Kempen van H. en Smeets H. (2013). *Het grote Groenonderzoek*. Amsterdam. [Gemeente Amsterdam].
2. Berkel van D. en Lagendijk E. (2015). *De waarde van buitenspelen*. Amsterdam. [Scouting Nederland].
3. Gils van J. et al. (2008). *Buiten spelen!* Leuven [Kind en Samenleving & KU Leuven].
4. Soga M. et al. (2016). Urban residents' perceptions of neighbourhood nature: Does the extinction of experience matter? *Biological Conservation*, 203 (2016), 143-150.
5. Obbink, H. (2016, 05-27). Kansarme en kansrijke kinderen spelen niet met elkaar. *Trouw*.
6. Omo Buiten speelbond. (2007). *Spelen, onderzoek onder ouders en kinderen naar speelgedrag*. Rotterdam.
7. Simoens et al. (2014). *Hoofdstuk 26 – Ecosysteemdienst groene ruimte voor buitenactiviteiten*. *Natuurrapport - Toestand en trend van ecosystemen en ecosysteemdiensten in Vlaanderen*. Brussel. [Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek].
8. Raad landelijk gebied. (2005). *Recht op Groen: advies over de groene kwaliteit van de openbare ruimte*. (2005). Amersfoort.

Bijlage V Percentages en significantie

In rapportages staan de uitkomsten meestal in percentagevorm weergegeven. Dit is gedaan omdat percentages in populaties van verschillende grootte (bijvoorbeeld: de steekproef versus heel Rotterdam) onderling gemakkelijker te vergelijken zijn dan aantallen.

Metingen via een steekproef leveren een schatting van de werkelijkheid. Het toevalskarakter van de steekproef heeft als consequentie, dat schatting en werkelijke waarde ten gevolge van het toeval kunnen afwijken. (*Daarnaast* zijn ook afwijkingen mogelijk ten gevolge van andere zaken dan het toeval, zoals onder- en oververtegenwoordigingen van bepaalde categorieën respondenten, bijvoorbeeld door selectieve non-respons.) Deze mogelijke afwijkingen ten gevolge van het toeval kunnen worden uitgedrukt in statistische betrouwbaarheidsmarges. Gangbaar hierbij is een uitdrukking in 95%-betrouwbaarheidsmarges.

De 95%-betrouwbaarheidsmarge bij een steekproefpercentage en een steekproefgrootte geeft aan, hoe groot de afwijking van de geschatte waarde met de werkelijke waarde zou kunnen zijn ten gevolge van het toeval. De betekenis van zo'n marge is, dat, indien de steekproef en de meting vele malen zouden worden herhaald, en steeds een 95%-betrouwbaarheidsmarge zou worden bepaald, de werkelijke waarde zich in 95 van de 100 gevallen binnen de betrouwbaarheidsmarge zal bevinden.

Een betrouwbaarheidsmarge (dus: de onnauwkeurigheid) is kleiner naarmate de steekproef groter is, maar verschilt ook met het gemeten percentage: percentages van rond de 50% hebben de grootste onnauwkeurigheid, en hoe verder het percentage van de 50% af zit, hoe kleiner de onnauwkeurigheid¹. Dit betekent in het bijzonder ook, dat bij heel kleine percentages die zijn veroorzaakt door één of twee respondenten nog sprake kan zijn van een toevalstreffer, maar dat dit niet kan worden gezegd als het wat meer respondenten betreft.

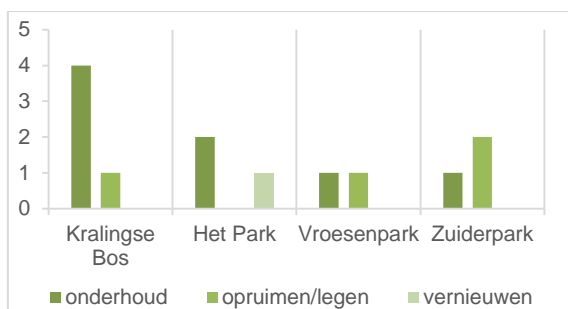
Tabel V.1 geeft voor in steekproeven of delen daarvan gemeten percentages de betrouwbaarheidsmarges voor een meting van 50% (dus voor het ongunstigste geval), en ter illustratie ook voor een meting van 10- of 90%.

Tabel V.1: De 95%-betrouwbaarheidsmarges van gemeten percentages.

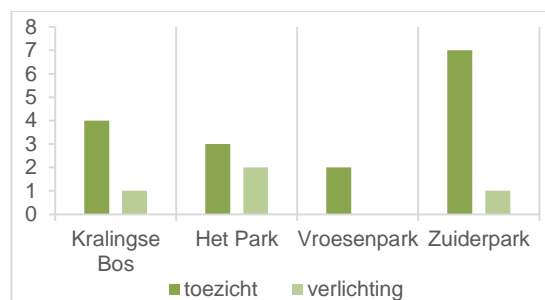
Bij een (deel-)steekproefomvang van:	is 10% eigenlijk:	is 50% eigenlijk:	is 90% eigenlijk:
50	10% ± 8%	50% ± 14%	90% ± 8%
100	10% ± 6%	50% ± 10%	90% ± 6%
150	10% ± 5%	50% ± 8%	90% ± 5%
200	10% ± 4%	50% ± 7%	90% ± 4%
250	10% ± 4%	50% ± 6%	90% ± 4%
500	10% ± 3%	50% ± 4%	90% ± 3%

Voorbeeld: als in een steekproef(-deel) van 500 ondervraagden 50% een bepaald antwoord geeft, moet dit gelezen worden als 50% ± 4%, ofwel 46- à 54 procent. Bij kleinere of grotere gemeten percentages wordt deze marge kleiner.

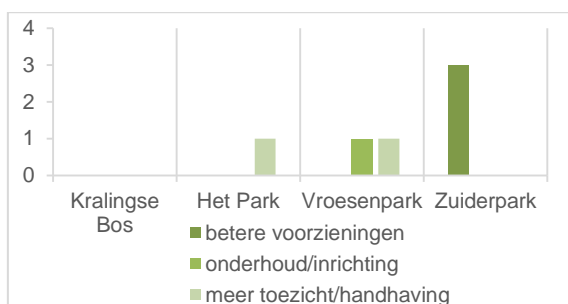
Bijlage VI Verbeterpunten per aspect per park

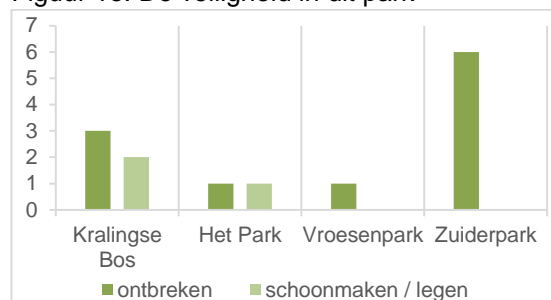
Figuur 1a: Onderhoud van het groen

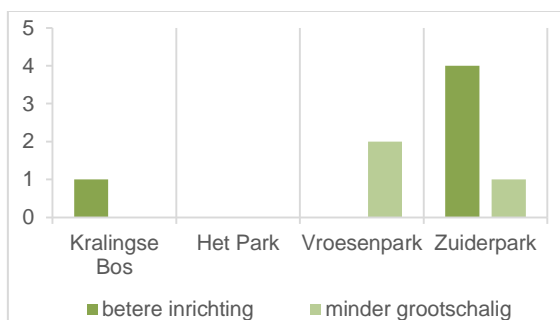
Figuur 1e: De veiligheid in dit park

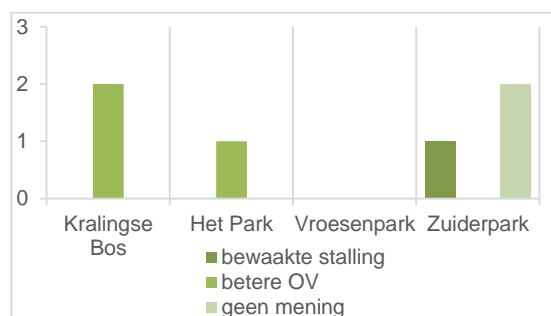
Figuur 1b: toegankelijkheid van het park

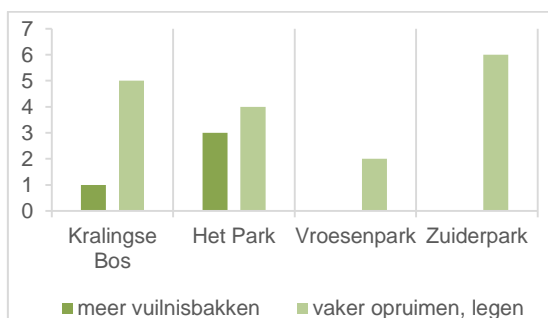
Figuur 1f: Het onderhoud van "meubilair"

Figuur 1c: De inrichting van dit park

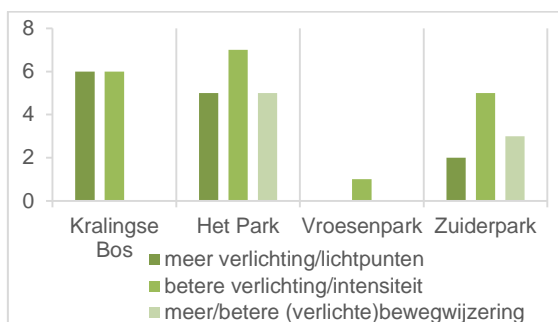
Figuur 1g: De plek van dit park

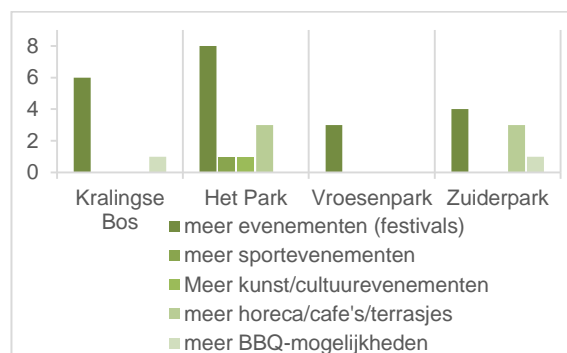
Figuur 1d: De netheid van dit park

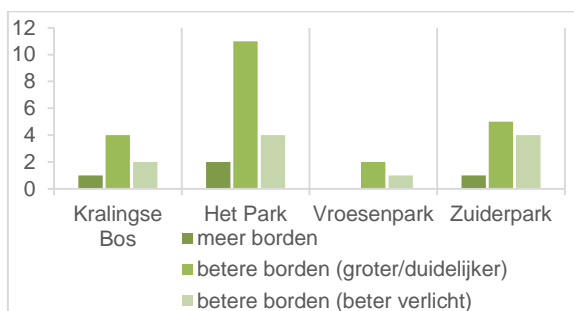
Figuur 1h: De sfeer in dit park

Figuur 1i: De verlichting in dit park

Figuur 1h: Wat er allemaal te doen is in dit park

Figuur 1i: Bewegwijzing

Bijlage VII Coosto zoekresultaten per park

Trending Topics

Trending topics zijn woorden of woordcombinaties die in de gekozen tijdsperiode opvallend vaak voorkomen in de berichten die voldoen aan de zoekopdracht. Ze zijn bedoeld om een kort, thematisch overzicht te bieden van belangwekkende onderwerpen in de geselecteerde periode. Omdat Trending Topics geautomatiseerd op statistische gronden worden vastgesteld en niet door een mens gecontroleerd worden kunnen er soms vreemde resultaten tussen zitten.

Activiteit en Sentiment

Coosto maakt drie grafieken waarin het *aantal* berichten over een bepaald onderwerp worden geteld en stelt daarbij zo mogelijk een *sentiment* vast. Ook laat Coosto op een *tijdslijn* zien in welke mate er in het verleden over is bericht.

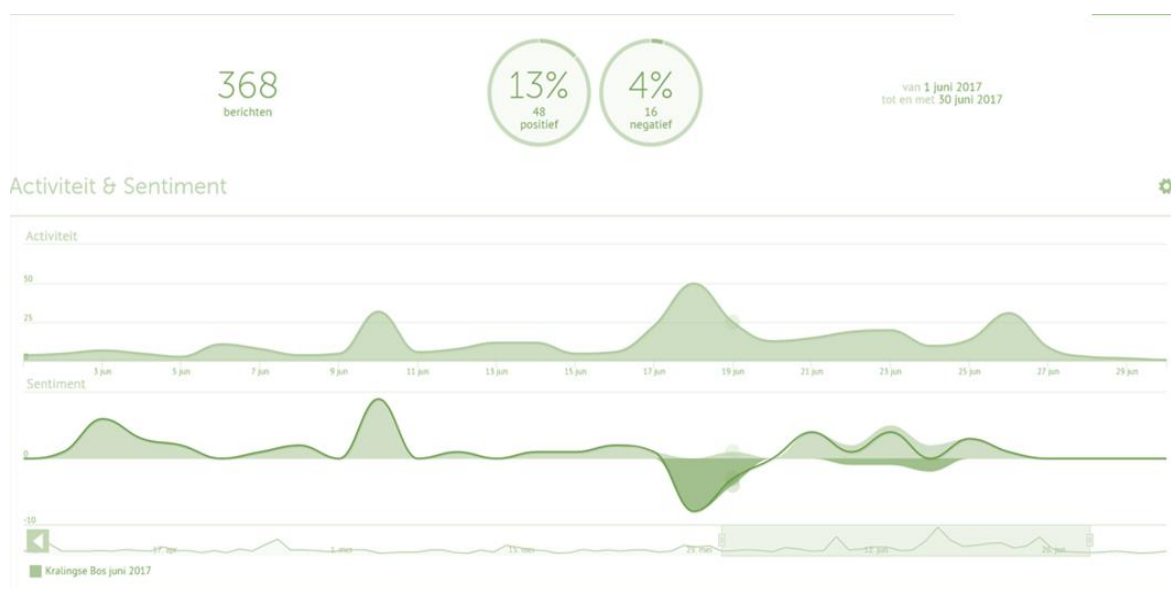
In de bovenste grafiek wordt per dag het aantal berichten geteld en in de grafiek visueel weergegeven. Hoe hoger de piek, hoe meer berichten de zoekopdracht op de betreffende dag heeft opgeleverd. De tweede grafiek toont het sentiment van de zoekopdracht. Coosto probeert automatisch vast te stellen welk sentiment een auteur wil overbrengen met het bericht. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen positief sentiment, negatief sentiment en neutraal. Wanneer de grafiek boven de nullijn uit komt is de sentimentscore positief, wanneer de grafiek onder de nullijn komt, duidt dit op een negatieve sentimentscore.

In de derde grafiek vindt u een tijdslijn. Uit deze tijdslijn kunt u opmaken of er in het verleden over het desbetreffende onderwerp is gesproken.

Media Reach

Dit geeft aan hoeveel mensen worden bereikt en via welke kanalen. Dit doet Coosto door het aantal views op sociale media te meten op basis van het aantal actuele volgers dat iemand heeft op het moment dat ze je bericht delen op Twitter, Instagram, LinkedIn, Google+ of Pinterest. Op Facebook tellen ze het aantal paginalikes en op YouTube kijken ze naar abonnees om het aantal views te berekenen. Voor blogs, nieuwssites en fora kijken ze naar het aantal paginaweergaven van een site en het totaal aantal berichten in een periode. Daarmee berekenen ze het aantal views per artikel. Coosto indexeert ook het aantal views op offline kanalen. Voor radio en televisie zijn kijk- en luistercijfers bepalend. Voor print media bepaalt de oplage van een blad het aantal views.

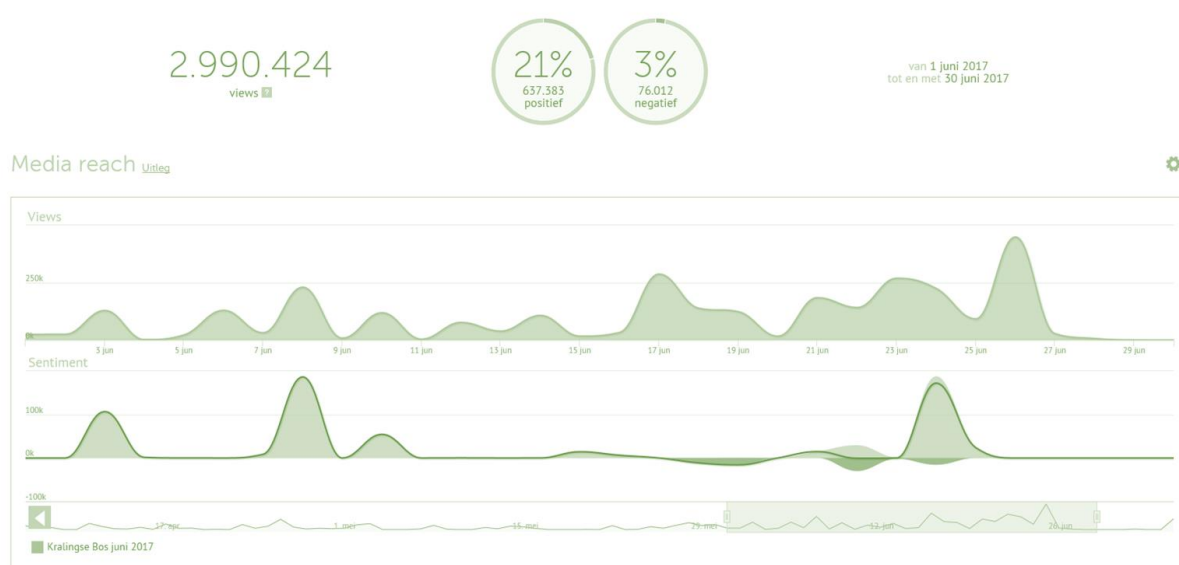
Zoals eerder aangegeven worden de trending topics automatisch gegenereerd. In de maand juni is er veel gedeeld over het CHIO en de rommel die mensen achter laten na het barbecueën. In vergelijking met de maanden ervoor is er in juni zoals de onderste lijn aangeeft, meer over het Kralingse Bos gedeeld.

Media Reach

Het verschil in activiteit en bereik (media reach, zie grafiek hieronder) kan groot zijn. Een bericht kan veel meer impact hebben omdat een bericht in het NRC door veel meer mensen wordt gelezen, dan bijvoorbeeld een tweet van iemand met 10 volgers. In onderstaande grafiek vallen vooral de drie positieve sentimenten op (filmpje over oefening politiehond op Facebook, een lezerscolumn over Het Kralingse Bos in het NRC en een bericht over CHIO eveneens in NRC).

Toch moet je voorzichtig zijn met het interpreteren van deze grafieken. Kijkend naar de negatieve sentimenten zie je bijvoorbeeld ook het slechte weer op de 1^e dag van de CHIO en de uitval van het Nederlands team in de CHIO in de media met een hoog bereik. Dat geeft een park geen slecht imago, maar de troep en de afvalbergen wel!

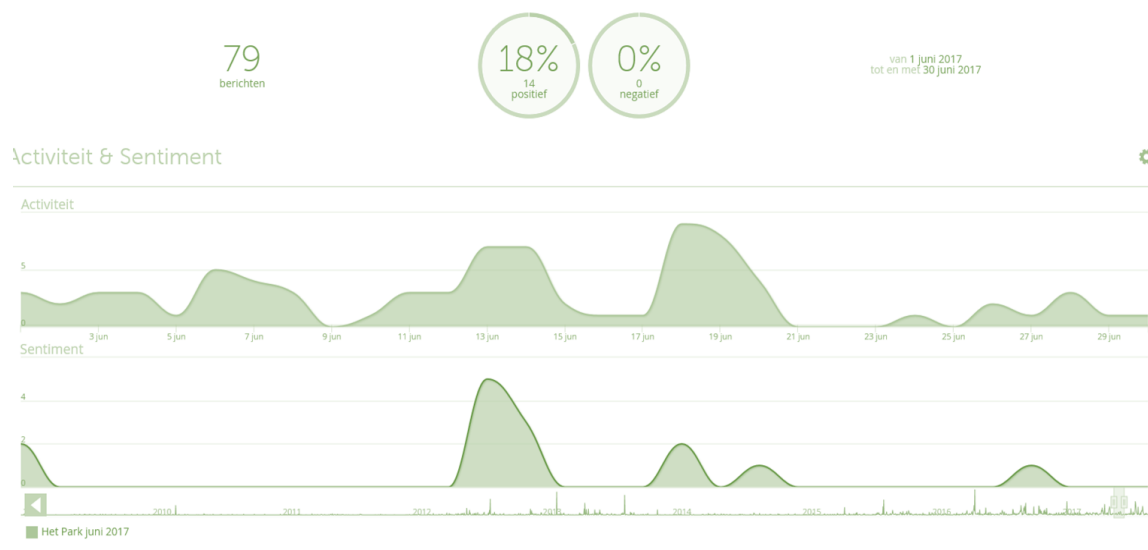

Het Park

In de maand juni zijn opvallend weinig berichten over Het Park op de sociale media geplaatst. De positieve sentimenten in de maand juni gaan vooral over het Kannen en Kruidenfestival, genieten van yoga en het mooie weer. Er waren geen negatieve sentimenten.

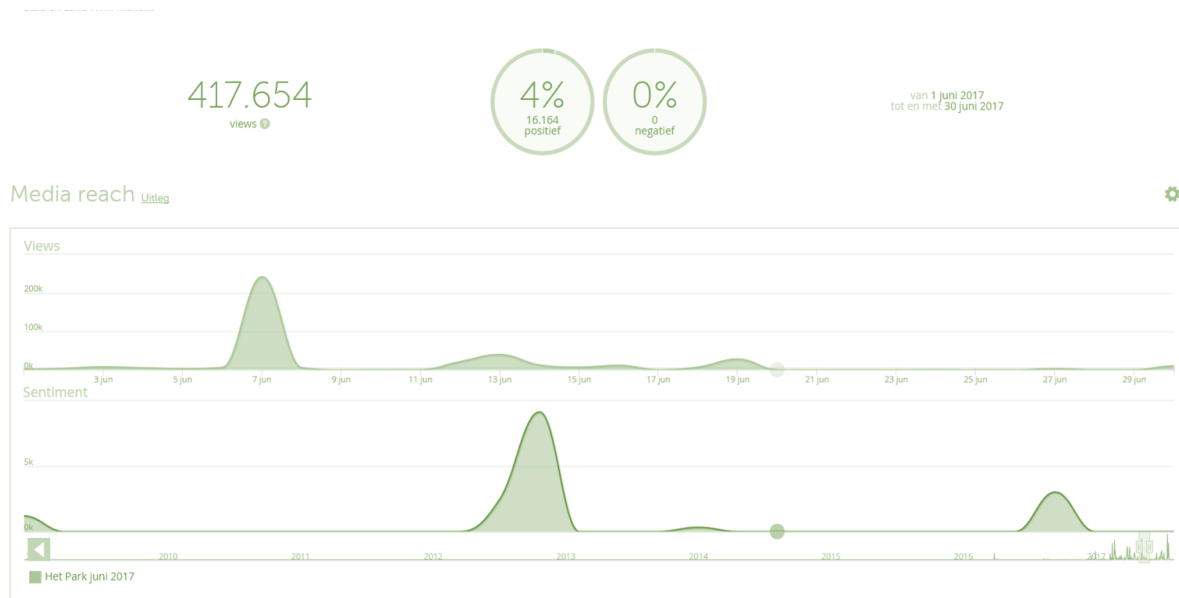
Activiteit en sentiment

De grote piek in positief sentiment is zoals te verwachten rondom het festival.

Media Reach

De berichten in de maand juni over het Het Park hebben een bereik van nog geen half miljoen views, welke vooral zijn bereikt met een bericht over de artiesten die gaan komen op het Open Air Reggea Festival door de facebookpagina “FubnXfm”.

Vroesenpark

In het Vroesenpark gaan veel positieve sentimenten in de maand juni over de gezelligheid, sfeer en leuke muziek (duizel in het park). Ook hier gaan de negatieve sentimenten vooral over de rommel die mensen achterlaten, de rook van de barbecues en het tekort aan toiletten.

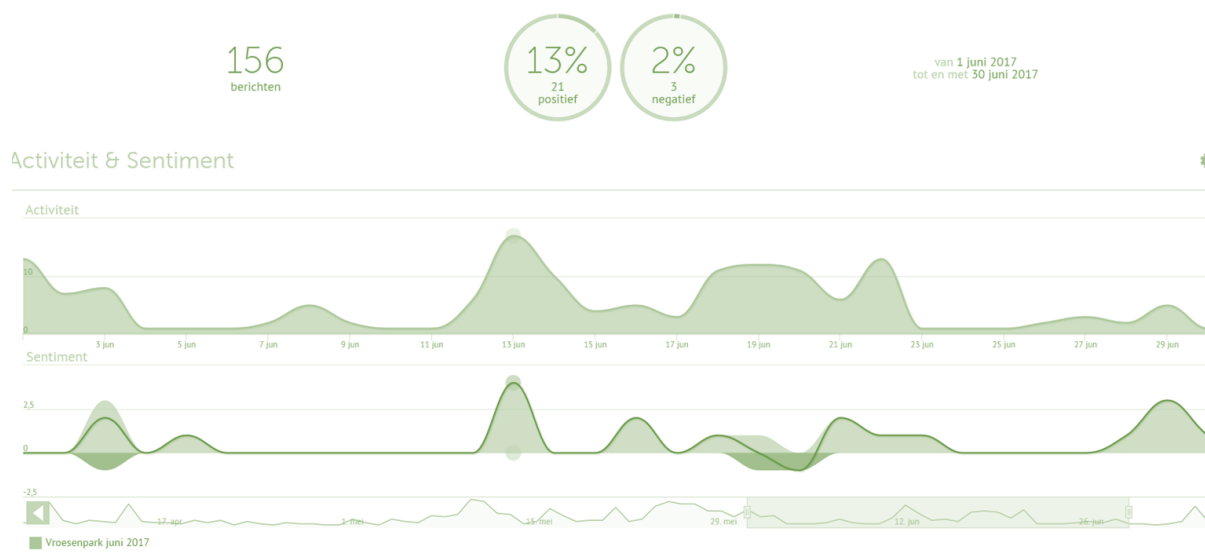
Trending topics

Omdat er naar aanleiding van een containerbrand veel berichten zijn die over brandjes (voorkomen) gaan, hieronder twee woordwolken waarbij de tweede exclusief de berichten hierover is.

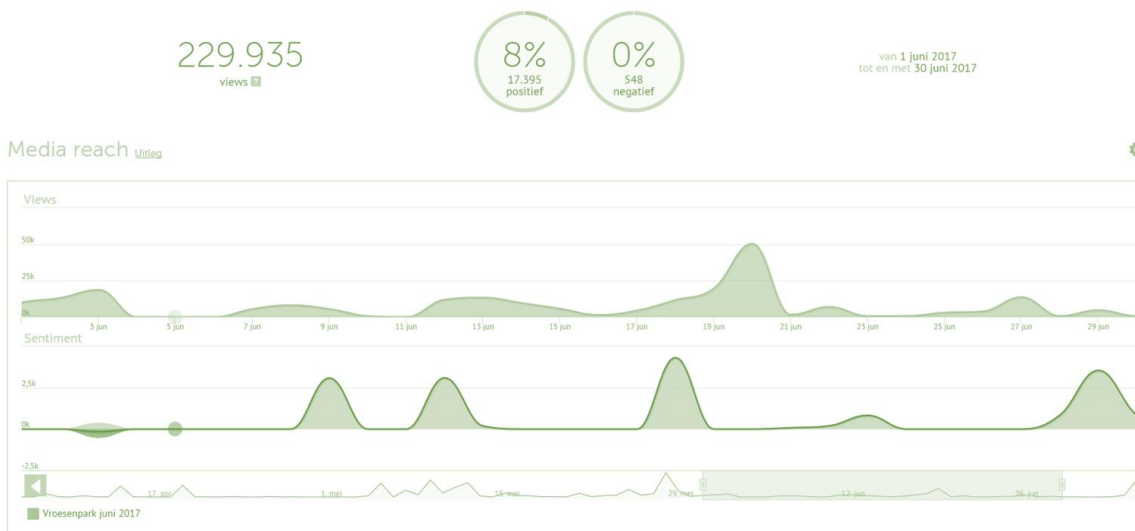
Activiteit en sentiment

Van tien tot en met tweeëntwintig juni was het erg mooi weer, dit zie je terug in het sentiment, de piek rond 30 juni is vanwege Duizel in het Park. De onderste grafiek toont dat er in vergelijking met de maand mei (TREK foodfestival) iets minder over het Vroesepark is gedeeld.

Media Reach

De berichten in de maand juni over het Vroesepark hebben een veel lager bereik, nog geen kwart miljoen views, dan die over het Kralingse Bos (bijna drie miljoen views).

Zuiderpark

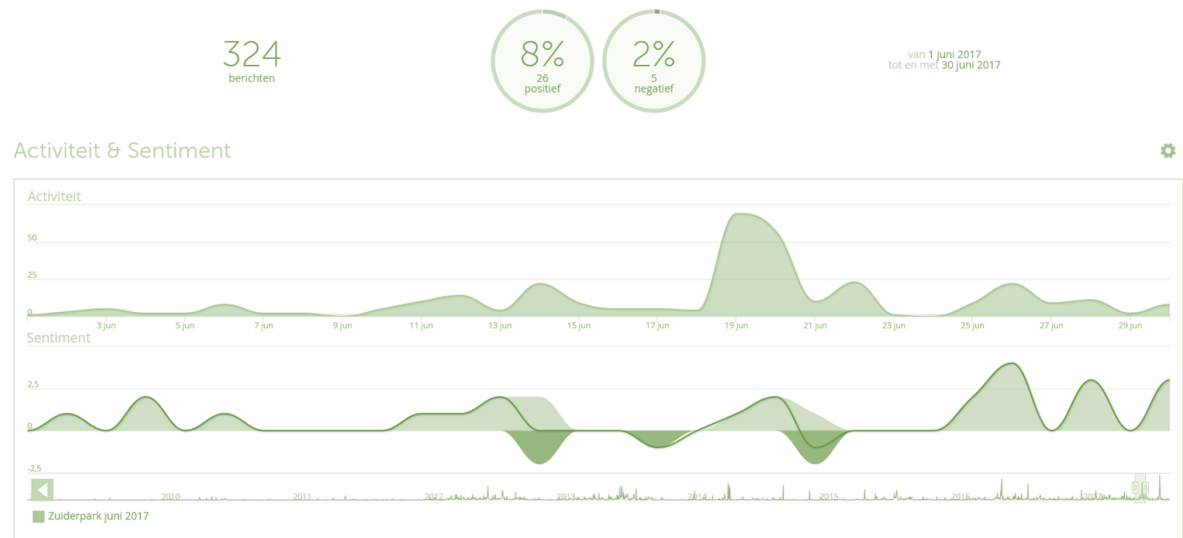
In het Zuiderpark gaan de positieve sentimenten in de maand juni met name over de goede sfeer en leuke muziek op het Metroplis festival. De negatieve sentimenten gaan over aanbieders van seks en immigranten.

Trending topics

Omdat er naar aanleiding van een steekincident veel berichten zijn geplaatst, hieronder twee woordwolken waarbij de tweede exclusief de berichten hierover is.

Activiteit en sentiment

Media Reach

De berichten in de maand juni over het Zuiderpark hebben een bereik van twee miljoen views, welke met name zijn bereikt door de facebookpagina's "rotterdamisopen" en "metropolis".

